ՔԱՋԱՐԱՆ ԲԱԶՄԱԲՆԱԿԱՎԱՅՐ ՀԱՄԱՅՆՔԻ ԱՂԲԱՀԱՆՈՒԹՅԱՆ ԿԱՌԱՎԱՐՄԱՆ ՌԱԶՄԱՎԱՐԱԿԱՆ ՊԼԱՆԻ

ՆԱԽԱԳԻԾ

2019թ.

Սույն աղբահանության կառավարման ռազմավարական պլանը մշակվել է *«Բնապահպանական մարտահրավերների վերածումը հնարավորությունների. պլաստիկ թափոններից շինարարական նյութերի*

ստացում» ծրագրի շրջանակներում: Ծրագիրը ֆինանսավորվում է Եվրոպական Միության կողմից ի աջակցություն Հայաստանի մարզերի սոցիալ-տնտեսական հավասարաչափ զարգացումը խթանելու ՀՀ կառավարության ջանքերի՝ տարածքային զարգացման պիլոտային ծրագրի (PRDP) համատեքստում ՀՀ կառավարության 25 տոկոս համաֆինանսավորմամբ, ինչպես նաև այլ շահառուների ֆինանսական ներդրմամբ:

Ծրագիրը նպատակ ունի նպաստելու Սյունիքի և Վայոց Ձորի մարզերի սոցիալ-տնտեսական զարգացմանը՝ նորարար տեխնոլոգիաների և նոր տնտեսական հնարավորությունների ձևավորման միջոցով: Այն իրականացվում է 8 խոշորացված համայնքներում՝ Սյունիքի մարզի Մեղրի, Քաջարան, Կապան, Քաջարան, Սիսիան և Վայոց ձորի մարզի Ջերմուկ, Վայք և Եղեգնաձոր համայնքներում:

Ծրագիրն իր առջև խնդիր է դրել՝

- ստեղծել կարողություններ՝ պլաստիկ թափոններից շինանյութի ստացման համար,
- նվազեցնել գործազրկությունը՝ նաև որակավորում պահանջող աշխատատեղերի ստեղծումով,
- խթանել պլաստիկ թափոնների տարանջատումը՝ նորաստեղծ արտադրամասը հումքով ապահովելու, շրջակա միջավայրը մաքուր պահելու, մարդկանց կենցաղավարման մշակույթը բարձրացնելու նպատակով:

Համայնքներում գոյացող պլաստիկ թափոնները կազմում են կոշտ կենցաղային աղբի ծավալի ավելի քան 30 տոկոսը: Կենսաբանորեն չտարրալուծվելով, պլաստիկը կուտակվում է շրջակա միջավայրում՝ արտազատելով թունավոր գազեր եւ աղտոտելով բնությունը: Այս նախաձեռնությամբ առաջին անգամ Հայաստանում պլաստիկ աղբը տարանջատվելու, հավաքվելու և վերամշակվելու է՝ վերածվելով ցեմենտի փոխարինիչի: Կապանում ստեղծվել է արտադրամաս, որտեղ տեղադրված հոսքագծով վերամշակված պլաստիկ թափոնը որոշակի արտադրական գործընթաց անցնելով և խառնվելով ավազի հետ կվերածվի տարբեր շինանյութերի: Արտադրամասն անխափան պլաստիկ հումքով ապահովելու համար Վայոց Ձորի և Սյունիքի 8 խոշորացված համայնքներում կստեղծվեն անհրաժեշտ ենթակառուցվածքներ, որոնք կարևոր դերակատարություն են ունենալու արտադրամասը պլաստիկ թափոններով ապահովելու գործում:

Ծրագրի շոշափելի ձեռքբերումներ կլինեն՝

- մեկ ստարտափ ձեռնարկության ստեղծում,

- 35 աշխատատեղի բացում հիմնականում գործազուրկների համար, որից 6-ը՝ բարձր որակավորման պահանջով, 18-ը՝ նորարարական ոլորտում,

- 15 հարակից ձեռնարկությունների կարողությունների բարելավում,

- առնվազն 6 նոր արտադրատեսակի՝ փողոցային եզրաքարեր, սալիկներ, կղմինդր, եւ այլն, թողարկում ստարտափ ձեռնարկության կողմից,

- տարբեր վերապատրաստումներ ավելի քան 60 մարդու համար, որից 50%-ը երիտասարդներ են,

- պլաստիկ թափոնների տարանջատման ավելացում 80%-ով,

- պլաստիկ թափոնների տարանջատման անհրաժեշտության մասին իրազեկում եւ նորարարական արտադրության մասին տեղեկացում 130000 մարդու շրջանում:

Բացի նորաստեղծ ստարտափից, Ծրագիրն աշխատելու է նաև Մեղրի, Ագարակ, Քաջարան, Կապան, Գորիս, Սիսիան, Ջերմուկ, Վայք, Եղեգնաձոր համայնքներում կենցաղային թափոնների կառավարմամբ զբաղվող

ձեռնարկությունների հետ, նրանց համար կկազմակերպվեն դասընթացներ, կտրամադրվեն տեխնիկական միջոցներ:

Այդուհանդերձ, սույն նախաձեռնությունն արդյունավետ չի լինի առանց բնակչության ներգրավման ակտիվ մասնակցության: Տարբեր լսարանների համար կկազմակերպվեն իրազեկման, բնապահպանական կրթության միջոցառումներ՝ նպատակ ունենալով բարձրացնել կենցաղավարման մշակույթը և բնապահպանական գիտակցությունը: Նոր արտադրատեսակների առաջին խմբաքանակը կտրամադրվի թիրախ համայնքներում որևէ հանրային տարածքի բարեկարգման համար:

Ծրագիրն իրականացնում է Կապանի քաղաքապետարանի գլխավորած կոնսորցիումը.

Կապանի համայնքապետարանի ծրագրային թիմ – kapanproject@gmail.com, 094 868028

«Ուրբան» կայուն զարգացման հիմնադրամ – info@urbanfoundation.am, 060 612070

«Հայ Կոնսալտ» խորհրդատվական ընկերություն- hovseptan@haiconsult.am, 093 907950

«Մրցունակ հասարակություն» ՍՏ հկ - viktorya@bsc.am, 091 636421

Քաջարան բազմաբնակավայր համայնքի աղբահանության կառավարման ռազմավարական պլանը մշակվել է Եվրոպական միության կողմից ֆինանսավորվող «Բնապահպանական մարտահրավերների վերածումը հնարավորությունների. պլաստիկ թափոններից շինարարական նյութերի ստացում» ծրագրի շրջանակներում:

Քաջարանի համայնքապետարանը շնորհակալություն է հայտնում ստորև նշված անձանց քաղաքի աղբահանության կառավարման ռազմավարական պլանի մշակման ու նախապատրաստական աշխատանքներում նշանակալից ներդրում ունենալու համար:

Նորայր Հարությունյան-«Բնապահպանական մարտահրավերների վերածումը հնարավորությունների. պլաստիկ թափոններից շինարարական նյութերի ստացում» ծրագրի ղեկավար

Դավիթ Ղազարյան-«Բնապահպանական մարտահրավերների վերածումը հնարավորությունների. պլաստիկ թափոններից շինարարական նյութերի ստացում» ծրագրի համակարգող

Հայաստան Ստեփանյան-«Ուրբան» հիմնադրամ, «Բնապահպանական մարտահրավերների վերածումը հնարավորությունների. պլաստիկ թափոններից շինարարական նյութերի ստացում» ծրագրի փորձագետ

Սամվել Նազարյան-«Ուրբան» հիմնադրամ, «Բնապահպանական մարտահրավերների վերածումը հնարավորությունների. պլաստիկ թափոններից շինարարական նյութերի ստացում» ծրագրի գնումների և որակի պատասխանատու

Մանվել Փարամազյան - Քաջարան համայնքի ղեկավար,
Կարեն Թադևոսյան - Քաջարան համայնքի ղեկավարի տեղակալ, Վարսենիկ Մկրտչյան–Քաջարան համայքի համայնքապետարանի աշխատակազմի բնապահպանության, գյուղատնտեսության և տնտեսական զարգացման ծրագրերի բաժնի առաջին կարգի մասնագետ,

Քաջարան համայնքի աղբահանության կառավարման ռազմավարական պլանի մշակման համար ստեղծված հանձնաժողով.

1. Մանվել Փարամազյան - Քաջարան համայնքի աղբահանության կառավարման ռազմավարական պլանի մշակման համար ստեղծված հանձնաժողովի նախագահ

2. Կարեն Թադևոսյան - Քաջարան համայնքի աղբահանության կառավարման ռազմավարական պլանի մշակման համար ստեղծված հանձնաժողովի նախագահի տեղակալ

3. Գարեգին Գաբրիելյան – Քաջարան համայնքի համայնքապետարանի աշխատակազմի բնապահպանության, գյուղատնտեսության և տնտեսական զարգացման ծրագրերի բաժնի պետ

4. Վահե Գրիգորյան - Քաջարան համայնքի համայնքապետարանի աշխատակազմի քաղաքաշինության, հողի վերահսկողության, կոմունալ տնտեսության, տրանսպորտի և համատիրությունների աշխատանքների համակարգման բաժնի պետ

5. Արման Հարությունյան՝ «Քաջարան համայնքի կոմունալ տնտեսություն» ՓԲԸ–ի տնօրեն

6. Միրա Կարապետյան - «Քաջարանի կոմունալ տնտեսություն » ՓԲԸ-ի հաշվապահ

7. Զաքարյան Կառլեն -«Քաջարանի կոմունալ տնտեսություն» ՓԲԸ-ի աղբահանության ստորաբաժանման ղեկավար

8. Արմեն Հակոբյան –Ավագանու անդամ

9. Մերուժան Աթայան – Ավագանու անդամ

Քաջարան համայնքի աղբահանության կառավարման ռազմավարական պլանի մշակման համար ստեղծված աշխատանքային խումբ կազմը.

1. Գարեգին Գաբրիելյան – Քաջարան համայնքի համայնքապետարանի աշխատակազմի բնապահպանության, գյուղատնտեսության և տնտեսական զարգացման ծրագրերի բաժնի պետ

2. Վարսենիկ Մկրտչյան – Քաջարան համայքի համայնքապետարանի աշխատակազմի բնապահպանության, գյուղատնտեսւթյան և տնտեսական զարգացման ծրագրերի բաժնի առաջին կարգի մասնագետ

3. Նարե Համբարձումյան- Քաջարան համայնքի համայնքապետարանի աշխատակազմի քաղաքաշինության, Հողի վերահսկողության, կոմ. տնտեսության, տրանսպորտի բաժնի առաջատար մասնագետ

4. Արման Հարությունյան՝ «Քաջարան համայնքի կոմունալ տնտեսություն» ՓԲԸ–ի տնօրեն

5. Միրա Կարապետյան - «Քաջարանի կոմունալ տնտեսություն » ՓԲԸ-ի հաշվապահ

6. Կառլեն Զաքարյան -«Քաջարանի կոմունալ տնտեսություն » ՓԲԸ-ի աղբահանության ստորաբաժանման ղեկավար

7. Արմեն Հակոբյան – Ավագանու անդամ

Բովանդակություն

Համայնքի ղեկավարի ուղերձը	6
Օգտագործվող հապավումներ	7
Նախաբան	8
Ընդհանուր տեղեկություններ	8
Գործընթաց և մեթոդաբանություն	10
ԳԼՈՒԽ 1. ԱՌԿԱ ԻՐԱՎԻՃԱԿԻ ՎԵՐԼՈՒԾՈՒԹՅՈՒՆ	10
1.1. Ընդհանուր տեղեկություններ	10
1.2. Օրենսդրական դաշտ և կառավարման կառուցվածք	12
1.3. Աղբահանության կառավարում	12
1.4. Աղբահանության կառավարման ենթակառուցվածքները	12
1.4.1. Աղբի հավաքման, կուտակման, տեղափոխման և տեղակայման համար ծախսվող աշխատաժամանակը և ցիկլի տևողությունը	12
1.4.2. Աղբավայր	14
1.4.3. Աղբի վերամշակման հմտություններ	14
1.4.4. Ֆինանսական – տնտեսական ցուցանիշներ	15
1.4.5. Աղբահանության գծով ընկերության եկամուտներն ու ծախսերը	15
1.5. Հանրային իրազեկություն և մասնակցություն	17
1.6. Իրավիճակի վերլուծություն (SWOT)	22
ԳԼՈՒԽ 2. ՏԵՍԼԱԿԱՆ և ԵՐԿԱՐԱԺԱՄԿԵՏ ՆՊԱՏԱԿՆԵՐ	24
ԳԼՈՒԽ 3. ՀԻՄՆԱՀԱՐՑԵՐ	26
3.1. Հիմնահարցեր և դրանց դասակարգման չափանիշները	26
ԳԼՈՒԽ 4. ԽՆԴԻՐՆԵՐ	32
4.1. Աղբահանության ռազմավարական նպատակները և խնդիրները	32
ԳԼՈՒԽ 5. ԳՈՐԾՈՂՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՊԼԱՆ	38
5.1. Ընթացիկ ծրագրեր	38
5.2. Երկարաժամկետ ծրագրեր	39
ԳԼՈՒԽ 6. ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅԱՆ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒՄև ԳՆԱՀԱՏՈՒՄ	53
Օգտագործված հրապարակումների ցուցակ	54

Համայնքի ղեկավարի ուղերձը

Քաջարան համայնքը ընդգրկվելով «Բնապահպանական մարտահրավերների վերածումը հնարավորությունների. պլաստիկ թափոններից շինարարական նյութերի ստացում» ծրագրի շրջանակներում ևս մեկ անգամ կարևորում է մաքուր համայնք ունենալու հարցը: Այդ նպատակով համագործակցում ենք «Քաջարան համայնքի կոմունալ տնտեսություն» ՓԲԸ-ի հետ, որն այժմ զբաղվում է Քաջարան քաղաքի և նրա վարչական շրջանների աղբահանության և բարեկարգման հարցերով: Հարկ եմ համարում նաև կարևորել «Բնապահպանական մարտահրավերների վերածումը հնարավորությունների. պլաստիկ թափոններից շինարարական նյութերի ստացում» ծրագրի իրականացումը: Այս ընթացքում համատեղ աշխատել ենք հարցի լուծման ակնկալիքներով, քննարկումներ ենք կազմակերպել, ձեռք ենք բերել պայմանավորվածություններ:

Կարևորելով բոլոր աշխատանքները՝ ակնկալում եմ յուրաքանչյուրիս մասնակցությունը մաքուր համայնք ունենալու գործում: Արդյունքին հասնելու համար յուրաքանչյուրս պետք է մաքուր պահենք մեր համայնքը, մասնակցենք իրականացվող բոլոր ծրագրերին, շաբաթօրյակների, մեր լուման ունենանք համայնքի մաքրման և բարեկարգման աշխատանքների իրականացման համար,փոխենք մեր վերաբերմունքը մեր փողոցի, մեր համայնքի մեր հանրապետության և երկիր մոլորակի նկատմամբ, քանզի այստեղ ապրում ենք մենք, ապրում և դեռ պետք է ապրեն մեր սերունդները:

Հարգանքով՝ Մ . Փարամազյան

Քաջարան համայնքի ղեկավար

ՕԳՏԱԳՈՐԾՎՈՂ ՀԱՊԱՎՈՒՄՆԵՐ

ԲԲՇ - Բազմաբնակարան շենքեր

ՔՀՄ – Քաջարանի համայնքների միություն

ԵՄ - Եվրամիություն

Կազմակերպություն - համայնքում աղբահանության ծառայություն մատուցող կազմակերպությունը

ԿԱՕ - Կազմակերպություններ և առևտրի օբյեկտներ

ՀԲ - Համաշխարհային բանկ

Պլան - աղբահանության կառավարման ռազմավարական պլան

ԿԿԹ - Կոշտ կենցաղային թափոններ

ՏԻՄ - Տեղական ինքնակառավարման մարմիններ

ՈւՀ - Ուրբան Հիմնադրամ

ՆԱԽԱԲԱՆ

Ընդհանուր տեղեկություններ

Քաջարան համայնքի աղբահանության կառավարման ռազմավարական պլանը մշակվել է՝ «Բնապահպանական մարտահրավերների վերածումը հնարավորությունների. պլաստիկ թափոններից շինարարական նյութերի ստացում» ծրագրի շրջանակներում: Ծրագիրը ֆինանսավորվում է Եվրամիության կողմից: Ռազմավարության հիմքում ընկած է միջազգայնորեն ընդունված՝ Համաշխարհային Բանկի և ժամանակակից գրականության մեջ օգտագործվող մեթոդաբանությունը: Պլանը կազմելու համար ստեղծվել է հանձնաժողով և աշխատանքային խումբ: Աշխատանքային խմբի նպատակն է Քաջարան համայնքում աղբահանության խնդիրների մասնակցային վերհանումը և Պլանի կազմումը «Ուրբամ» Հիմնադրամի փորձագետների հետ համատեղ՝ նրանց կողմից կազմակերպված սեմինարների և մատուցված ուսուցողական նյութերի միջոցով: Այդ նպատակով մշակվել և համայնքին է տրամադրվել համայնքի ռազմավարական պլանների մասնակցային մշակման ուղեցույց: Պլանի մշակումը կատարվել է մասնակցային գործընթացով, այսինքն՝ հիմնվել է մտքերի փոխանակման և ներքևից–վերև մոտեցման սկզբունքի վրա: Հաշվի են առնվել Քաջարան բազմաբնակավայր համայնքի աղբահանության կառավարման գործընթացին առնչվող գործնականում բոլոր գլխավոր հիմնախնդիրները, կատարվել է դրանց լուծման ճանապարհների և հնարավոր տարբերակների վերլուծություն:

Գործընթաց և մեթոդաբանություն

Պլանի մշակումը կատարվել է գրականության ուսումնասիրության և եղած միջազգային փորձի հիման վրա: Օգտագործված գրականության ցանկն իր մեջ ներառում է նաև ՀԲ-ի և ԵՄ-ի կողմից մշակված և հրատարակված նյութեր: Հաշվի առնելով եղած փորձը՝ ռազմավարությունը մշակվել է հայաստանյան իրականությանը համապատասխան: Պլանի մշակումն իրականացվել է հանձնաժողովի և աշխատանքային խմբի անդամների հետ կազմակերպված մի շարք հանդիպումների միջոցով: Ստորև աղյուսակում ներկայացված են հանձնաժողովի և աշխատանքային խմբի հետ հիմնական հանդիպումների թեմաները: Պլանը մշակվել է Աղյուսակ 1-ում ներկայացված գործընթացի, առանձին հանդիպումների, մասնակցային ինտերակտիվ քննարկումների հիման վրա:

Ռազմավարության հիմքում ընկած է միջազգայնորեն ընդունված՝ Համաշխարհային Բանկի և ժամանակակից գրականության մեջ օգտագործվող մեթոդաբանությունը: Պլանը կազմելու համար ստեղծվել է հանձնաժողով և աշխատանքային խումբ: Աշխատանքային խմբի նպատակն է Քաջարան համայնքում աղբահանության խնդիրների մասնակցային վերհանումը և Պլանի կազմումը «Ուրբան» Հիմնադրամի փորձագետների հետ համատեղ՝ նրանց կողմից կազմակերպված սեմինարների և մատուցված ուսուցողական նյութերի միջոցով:

Աղյուսակ 1. Աղբահանության կառավարման ռազմավարության մշակման գործընթացը և իրականացնողները

Գործողություն	Իրականացնող
1. Սկզբնական հանդիպում Հանձնաժողովի և Աշխատանքային խմբի հետ Ծրագիրը և գործունեությունը ամփոփ ներկայացնելու համար	Հանձնաժողով, Աշխատանքային խումբ
2. Աղբահանության ոլորտում քաղաքում առկա հիմնահարցերի մասնակցային վերահսկում 4 հիմնական ոլորտներով՝ 1. Համակարգ և օրինական դաշտ 2. Աղբի հավաքում և հեռացում 3. Ֆինանսական տնտեսական գործունեություն 4. Հանրային իրազեկում և մասնակցություն	Աշխատանքային խումբ
3. Հիմնահարցերի լուծման ճանապարհին ֆինանսական միջոցների գնահատում (ապագա ծրագրերի բյուջեի գնահատում)	Աշխատանքային խումբ/ընկերություն
4. Հիմնահարցերի առաջնահերթությունների դասակարգման համար չափանիշների և դրանց կշիռների որոշմում և հիմնահարցերի դասակարգում միավորներ սահմանելու միջոցով	Աշխատանքային խումբ
5. Ռազմավարական նպատակների սահմանում յուրաքանչյուր 4 ոլորտի համար: Աղբահանության ռազմավարության տեսլականի սահմանում	Աշխատանքային խումբ
6. Քաղաքացիների իրազեկման և մասնակցության վերաբերյալ հանդիպում և հեռախոսային հարցումների տվյալների վերլուծության ներկայացում	Հանձնաժողով և Աշխատանքային խումբ
7. Աղբի հավաքման, տեղափոխման և տեղակայման ինքնարժեքի հաշվարկման և վարձավճարների սահմանման ուսուցում	Ընկերություն
8. Ռազմավարական պլանի մշակում և ներկայացում	Հանձնաժողով և Աշխատանքային խումբ
9. Ռազմավարական պլանի հաստատում ավագանու միջոցով	Ավագանու նիստ հանձնաժողովի և Աշխատանքային խմբի մասնակցությամբ

Գլուխ 1. Առկա իրավիճակի վերլուծություն

1.1. Ընդհանուր տեղեկություններ

Քաջարան համայնքը գտնվում է ՀՀ Սյունիքի մարզում: Քաջարանը մարզի յոթ համայնքներից մեկն է (մյուս համայնքներն են՝ Կապան, Սիսիան, Մեղրի, Գորիս): 2017 թվականի նոյեմբերի 5-ին կայացած ՏԻՄ ընտրություններից հետո Քաջարան քաղաքային համայնքին միավորվել է Անդոկավան, Գեղի, Լեռնաձոր, Քաջարանց, Նոր Աստղաբերդ գյուղական համայնքները 21 բնակավայրերով: Քաջարանը գտնվում է մայրաքաղաք Երևանից 340 կմ հեռավորության վրա, մարզկենտրոն Կապանից 25 կմ հեռավորության վրա: Համայնքի բնակչությունը պաշտոնական տվյալներով կազմում է 8233 մարդ է (2017թ.):

Համայնքում աղբահանությունն իրականացվում է «Քաջարանի կոմունալ տնտեսություն» ՓԲԸ-ն:

1.2. Օրենսդրական դաշտ և կառավարման կառուցվածք

Օրենսդրություն, ներքին կանոնակարգեր և որոշումներ

Ոլորտին վերաբերող շրջանակային հիմնական փաստաթուղթը Հայաստանի Հանրապետության 2017-2036 թվականների կոշտ կենցաղային թափոնների կառավարման (ԿԿԹԿ) համակարգի զարգացման ռազմավարությանն է[1], որի գերակա նպատակն է Հայաստանի Հանրապետության ողջ տարածքում ստեղծել կոշտ կենցաղային թափոնների կառավարման, ինտեգրված համակարգ, որը տեխնիկական, ֆինանսական և բնապահպանական առումներով կայուն և ծախսարդյունավետ ծառայություններ է տրամադրելու բնակչությանը և հիմնարկներին: Համակարգի ինտեգրվածությունը ենթադրում է թափոնների կառավարման (հավաքման, տեղափոխման, պահպանման, տեղադրման, իսկ հետագայում նաև վերամշակման) տեխնոլոգիաների և կառավարման համակարգի համադրություն, որը գործելու է ֆինանսական և իրավական կայուն հենքի վրա:

Ռազմավարության իրականացման արդյունքում ենթադրվում է, որ.

- ԿԿԹԿ համակարգը բաղկացած կլինի սահմանափակ թվով տարածաշրջանային ենթահամակարգերից (ոչ ավելի քան 10 տարածաշրջանային ԵՄ չափանիշներին համապատասխան աղբավայրի շահագործում և ենթահամակարգի համայնքներում աղբահանության իրականացում) և կսպասարկի Հայաստանի Հանրապետության ամբողջ տարածքը:
- Կտեսակավորվի բնակչության կողմից արտադրվող աղբը
- Զուգընթաց կփակվեն Հայաստանի Հանրապետության տարածքում գործող աղբավայրերը (եթե դրանց արդիականացումը դիտվի ոչ նպատակահարմար):
- Մասշտաբի էֆեկտի շնորհիվ, կապահովվի աղբահանության հնարավոր նվազագույն դրույքաչափը:
- Մասշտաբի էֆեկտի շնորհիվ նաև կմեծանա համակարգի գրավչությունը մասնավոր հատվածի ներկայացուցիչների համար

[1] http://www.mtad.am/hy/koshtzargacmancragrer/

- Էապես կնվազի մարդկանց առողջությանն ու շրջակա միջավայրին հասցվող վնասը:

Ոլորտը կարգավորող «Աղբահանության եւ սանիտարական մաքրման մասին» ՀՀ օրենքի հիմնական առավելությունն այն է, որ վարձավճարների փոխարեն սահմանվել է տեղական վճար, որի գանձումը դառնում է պարտադիր: Այսինքն՝ վարձավճարների զանգվածային չվճարումները, որոնք համատարած էին նախկինում ամենուրեք (և պայմանավորված էր օրենքի բացակայությամբ) այժմ համարվում է օրենքի խախտում: Օրենքի ընդունմամբ սահմանվում է աղբահանության վճարը՝ որպես համայնքային վճար (պարտադիր գանձույթ), ինչպես նաև սահմանվում է աղբահանության վճար վճարողների շրջանակը: Աղբահանության վճար վճարելու պարտականությունը կրում է համայնքների վարչական տարածքում գտնվող անշարժ գույքի, ինչպես նաեւ անշարժ գույք չհամարվող այլ շինությունների (օրինակ՝ շարժական կրպակներ եւ այլն) նկատմամբ սեփականության իրավունք ունեցող անձը:

Աղբահանությանը անուղղակիորեն վերաբերող և գործընթացը կարգավորող առկա օրենսդրությունից կարելի է նշել «Վարչական իրավախախտումների վերաբերյալ» ՀՀ օրենսգիրքը, «ՏԻՄ-ի մասին» «Բազմաբնակարան շենքերի կառավարման մասին» «Համատիրությունների մասին» ՀՀ օրենքները և Բնակավայրերի տարածքների սանիտարական պահպանմանը, սպառման թափոնների հավաքմանը, պահմանը, փոխադրմանը, մշակմանը, վերամշակմանը, օգտահանմանը, վնասազերծմանը և թաղմանը, բնակավայրերի տարածքների սանիտարական պահպանման, սպառման թափոնների գործածության ոլորտում աշխատանքներ իրականացնող անձնակազմի աշխատանքային անվտանգությանը ներկայացվող հիգիենիկ պահանջներ N 2.1.002-09 սանիտարական կանոնները և նորմերը հաստատելու մասին՝ ՀՀ առողջապահության նախարարի 22.12.2009թ. թիվ 25-Ն հրամանը: ՀՀ ստորագրել է նաև մի շարք, շրջակա միջավայրի խնդիրներին առնչվող միջազգային համաձայնագրեր, որոնք այս կամ այն չափով առնչվում են աղբահանության խնդիրներին, աղբահանությանն ուղղակիորեն առնչվող «Թափոնների մասին» ՀՀ օրենքը, որը ընդունվել է 2004 թ.: 2005-2007թթ. ընդունվել են ՀՀ կառավարության մի շարք որոշումներ թափոնների ռեեստրի վարման, գրանցման կարգի վերաբերյալ, որոնք հիմնականում վերաբերում են վտանգավոր թափոններին:

Սակայն «Թափոնների մասին» ՀՀ Օրենքը չի կանոնակարգում ԿԿԹ-ի կառավարումը և միայն թույլ է տալիս Կառավարությանը մշակել ենթաօրենսդրական ակտեր, մասնավորապես աղբավայրերի տեղի ընտրության, ԿԿԹ-ի բաղադրության, արտադրվող, հավաքվող և հեռացվող թափոնների ծավալների վերաբերյալ:

Աղբահանության դիմաց սահմանված վճարների գանձումը կանոնակարգող հիմնական փաստաթուղթը Քաջարան համայնքի ավագանու 2017թ դեկտեմբերի 26-ի թիվ 25-Ն որոշումն է համաձայն որի՝ սահմանվում են հետևյալ վճարները.

Աղբահանության վճար, քաղաք Քաջարան 250 դրամ/անձ

Քաջարան համայնքի գյուղական բնակավայրեր 200 դրամ/անձ

ԿԱՕ-ներ, ԱՁ-ներ, շինարարական և խոշոր

եզրաչափերի աղբ.

- 1 խոր.մ 3600 դրամ

- 1 տոննա 4800 դրամ

1.3. Աղբահանության կառավարում

Ներկայումս Քաջարանում աղբահանությունը կատարվում է «Քաջարանի կոմունալ տնտեսություն» ՓԲԸ-ի կողմից: Ձեռնարկությունում աշխատում են աղբահանությունն իրականացող 8 աշխատողներ, որից 4-ը վարչական: Աղբահանության վարձավճարները հավաքվում են հավաքագրողի միջոցով:

1.4. Աղբահանության կառավարման ենթակառուցվածքները

1.4.1. Աղբի կուտակում, հավաքում և հեռացում

Քաջարանում կան 70 բազմաբնակարան շենք և 537 տնային տնտեսություն: Համայնքի բնակչության ընդհանուր թիվը ըստ համայնքապետարանի մոտ 8233 մարդ է, որից Քաջարան քաղաքի բնակչությունը կազմում է 7074 մարդ (մոտ 86 %), մնացած բոլոր բնակավայրերում միասին վերցված՝ բնակվում են մոտ 1159 մարդ (մոտ 14 %): Բնակչության հետ կնքվել և կնքվում են աղբահանության պայմանագրեր, աղբահանության դիմաց վճարումները կատարում է բնակչոթան մեծամասնությունը:

«Բնապահպանական մարտահրավերների վերածումը հնարավորությունների. պլաստիկ թափոններից շինարարական նյութերի ստացում» ծրագրի աշխատակիցների և աշխատանքային խմբի կողմից հաշվարկվել են 2018թ. համայնքում արտադրված աղբի քանակությունն ըստ աղբ արտադրողների՝ բնակչության և առևտրային կազմակերպությունների: Հաշվարկի ժամանակ մեկ մարդու կողմից արտադրված աղբի նորման ընդունվել է 0.55կգ/մարդ/օր, աղբի խտությունը 250 կգ/խոր.մետր, իսկ կազմակերպությունների և առևտրային օբյեկտների (ԿԱՕ-ների) կողմից արտադրված աղբի քանակությունն ընդունվել է բնակչության կողմից արտադրված աղբի քանակության 40%-ին հավասար: Հաշվարկների արդյունքները ներկայացված են աղյուսակ 2-ում:

Աղյուսակ 2. Քաջարան համայնքում արտադրված աղբի քանակությունը 2018թ՝ ըստ աղբարտադրողների /ներառել Քաջարան համայնքի բնակչությունը, տները և ԿԱՕ-ները/

Աղբ արտադրողներ	Տոննա/տարի	Խոր.մ/տարի
Համայնքում արտադրված ընդհանուր աղբի քանակը՝ որից	2313.85	578.46
Բնակչություն, որից	1652.77	413.19
- *Բազմաբնակարան շենքեր*	1420.1	355.025
- *Անհատական տներ*	232.6	58.15
ԿԱՕ-ներ	661.1	165.275

Աղյուսակ 3. Քաջարանում օգտագործվող մեքենա-սարքավորումներ և աղբամանների բնութագրերը

Մեքենա-սարքավորումներ և աղբամաններ	Քանակ	Ծավալ	Արտադրության տարեթիվ
KO-440-7	1	16մ^3	2018
KO-440-7	1	16մ^3	2018
Աղբաման	140	0,5մ^3	2008
Փոքր աղբամաններ (փողոցներում)	50	0.1մ^3	2008

Թափոնների հավաքման ընդհանուր տեխնիկական պարամետրերը Քաջարանում

Քաջարան քաղաքում աղբահանությունն իրականացնելու համար քաղաքը բաժանվում է երկու մասի՝ սկզբից սպասարկվում է մի մասը՝ հետո մյուսը, կատարվում է օրական 2 անգամ: Լեռնաձոր վարչական շրջաններում աղբահանություն կատարվում է օրական 1 անգամ 1 երթուղիով: Քաջարանց գյուղում աղբահանություն կատարվում է 2 օրը մեկ անգամ, 1 երթուղիով:

Աղյուսակ 4. Քաջարան համայնքում աղբահանության իրականացման նպատակով ծախսված աշխատաժամանակը և աղբահանության ցիկլի տևողությունը

	Համայնքի գյուղական բնակավայրեր	Քաջարան
Աղբավայր հեռացնելու ենթակա ԿԿԹ ծավալը (խոր.մետր օր)	**0,5** մ^3/օր	**2,45** մ^3/օր
Հավաքման օրեր/տարի	**84**	**252**
Աշխատաժամանակ		
Աշխատաժամանակ (րոպե/օր), որից՝	**480**	**480**
Առավոտյան նախապատրաստում/րոպե	***20***	***10***
Մեկնում դեպի հավաքման վայրեր/րոպե	***30***	***5***
Հնարավոր կորուստներ/րոպե	***20***	***10***

Արդյունավետ րոպեներ	*99*	*111*
Ցիկլի տևողություն		
Հավաքում/րոպե	*132*	*148*
Դեպի աղբավայր/րոպե	*57*	*28.5*
Բեռնաթափում/րոպե	*20*	*10*
Դեպի հավաքման վայր/րոպե	*57*	*28.5*
Ընդամենը ցիկլի տևողությունը (րոպե)	336	240
Ցիկլերի քանակը/օր	1.4	2

Համայնքի յուրաքանչյուր աղբահարթակում տեղադրված է 2 կամ 4 աղբաման: Աղբահարթակները տեղադրված են հաշվի առնելով բնակչության ամենախիտ հատվածները, համաձայնեցված համայնքի սանիտարահամաճարակային ծառայության հետ:

Համայնքում հիմնականում օգտագործվում են 107 նոր աղբամանները, որոնք տեղադրված են բազմաբնակարան շենքերի մոտ , իսկ վարչական շրջաններում 48 աղբաման, որոնք տեղադրվել են հաշվի առնելով խիտ բնակեցված հատվածները:

1.4.2. Աղբավայր

Քաջարան համայնքն այս պահին չունի արտոնագրված աղբավայր, աղբահանություն իրականացնող կազմակերպությունն աղբը տանում է Կապան համայնքի աղբավայր, սակայն այս ամենն օրինական ձևակերպում չի ստացել:

1.4.3. Աղբի վերամշակման հմտություններ

Համայնքում ներկայումս աղբի վերամշակում կատարվում է հատուկ տեղադրված աղբարկղների միջոցով պլաստիկը ընդհինուր ԿԿԹ-ից տեսակավորելու համար: Սա լուրջ քայլ էր թափոնների քանակությունը կրճատելու ուղղությամբ, քանի որ պլաստիկը կազմում է ԿԿԹ-ի 30 %-ը: Հանրապետությունում տարբեր տեսակի պլաստիկների, թղթի և ապակու վերամշակման հնարավորություններ կան Երևան, Աշտարակ, Աբովյան, Բյուրեղավան և Արտաշատ քաղաքներում, բայց քանի որ Քաջարան քաղաքը գտնվում է վերամշակման հնարավորություններ ունեցող վերոնշյալ կենտրոններից բավականին հեռու, այն հնարավորություն չի տալիս և տնտեսապես արդյունավետ և շահավետ չէ համայնքում թափոններ տեսակավորում կազմակերպելու համար: 2019թ. մարզկենտրոն Կապանում մեկնարկում է պլաստիկի երկրորդային վերամշակման նախագիծը, նախագծի շրջանակներում Քաջարանը ևս կուղարկի առանձնացված պլաստիկ աղբը: Ծրագրի իրականցման նպատակով Քաջարան համայնքը վերոհիշյալ ծրագրի շրջանակներում ստացել է մամլիչ մեքենա և աշխատանքի է ընդունել 1 բանվոր, ով պատասխանատու է պլաստիկ տարրաների կամ այլ նյութերի ընդունման, մամլման և պահեստավորման համար մինչև դրա տեղափոխումը Կապանի պլաստիկի վերամշակման գործարան:

1.4.4. Ֆինանսական –տնտեսական ցուցանիշներ

Համայնքի ավագանու որոշմամբ, բնակչությունից հավաքվող աղբի վարձավճարը սահմանված էր 250 դրամ/մարդ/ամիս 1-ին գոտի և 200 դրամ/մարդ/ամիս 2-րդ գոտու համար, իսկ ԿԱՕ- ներից՝ 80 դրամ/մ^{2} 1-ին գոտու համար և 60 դրամ/մ^{2} 2-րդ գոտու համար:

Աղյուսակ 6. Բնակչության և ԿԱՕ-ների հետ կնքված պայմանագրերը

	Բնակչություն			ԿԱՕ-ներ		
Ամիս	**Փաստացի բնակչություն**	**Պայմանագրեր**	**%**	**ԿԱՕ-ների թիվը**	**Պայմանագրեր**	**%**
Հունվար	**8233**	**5990**	**72,7**	**137**	**135**	**98.54**

Փետրվար	8233	6043	73,4	137	136	99.27
Մարտ	8233	6111	74,2	137	137	100

1.4.5. Աղբահանության գծով ընկերության եկամուտներն ու ծախսերը

Ստորև, Աղյուսակ 7-ում ներկայացվում է Քաջարան համայնքի աղբահանության եկամուտներն ու ծախսերը: Աղյուսակի վերլուծությունը ցույց է տալիս, որ Կազմակերպության եկամուտները ամիս առա ամիս ավելանում են, այսինքն Կազմակերպությունը կարողանում ծախսածածկում կատարել:

Աղյուսակ 7. Աղբահանության եկամուտներն ու ծախսերը (ՀՀ դրամ)

Ֆինանսական ցուցանիշ (ՀՀ դրամ)	2019 թ. հունվար	2019 թ. փետրվար	2019 թ. մարտ
Եկամուտներ	4005349	4038249	4537213
Ծախսեր	4005349	4038249	4537213
Մնացորդ	0	0	0

Աղյուսակ 8. Բնակչությունից և ԿԱՕ-ներից գանձվող մուտքերը և հավաքագրման տոկոսները

Տարի	Բնակչություն			ԿԱՕ-ներ		
	Պլան	Փաստացի	%	Պլան	Փաստացի	%
2019թ. Հունվար	1 583 000	33 750	2,1	3 660 268	33 511	0,91
2019թ. Փետրվար	1 583 000	1 402 375	88,5	3 660 268	116 796	3,19
2019թ. Մարտ	1 583 000	1 474 405	93,1	3 660 268	3 660 268	100

ԿԿԹ կուտակման, հավաքման, տեղափոխման և տեղակայման ինքնարժեքը

Համայնքապետարանի և Կազմակերպության հետ համատեղ 2017 թվականին կատարվել է ԿԿԹ կուտակման, հավաքման, տեղափոխման և տեղակայման ինքնարժեքի հաշվարկման աշխատանքներ:

«Ուրբան» հիմնադրամի փորձագետների կողմից կազմակերպվել է աղբահանության ինքնարժեքի հաշվարկման դասընթաց և նրանց հատկացվել է ինքնարժեքի հաշվարկման ձև՝ էլեկտրոնային տարբերակով: Ըստ այդ ձևի հաշվարկվել է աղբահանության իրականացմա փաստացի ինքնարժեքը 2019թ.-ի համար: Աղյուսակ 9.-ում ներկայացված են հաշվարկի ամփոփ տվյալները.

Աղյուսակ **9.** ԿԿԹ կուտակման, հավաքման, տեղափոխման և տեղակայման ինքնարժեքի հաշվարկման ամփոփ աղյուսակ

Անվանումը	Ընդամենը՝ ՀՀ դրամ
Աշխատուժ	6 712 000
Արտահագուստ և գործիքներ	-
Տեխնիկայի շահագործում և պահպանում	1 959 434
Աղբամանների շահագործում և պահպանում	-
Վարչական ծախսեր	-
Բնապահպանական վճար	110 160
Այլ ծախսեր	-
Ենթագումար	-
ԱԱՀ	2 516 180
Ընդհանուր ծախսը	**11 297 744**
Միավոր ինքնարժեքը, դրամ /մ^3	3600
Մեկ անձի կողմից արտադրվող ԿԿԹ-ների	0,55

քանակությունը՝ կգ անձ/օր	
Մեկ անձի հաշվով փաստացի ինքնարժեքը՝ դրամ	250

Ներկա վճարը, որը հաստատվել է համայնքի ավագանու կողմից և կազմում է մեկ շնչի հաշվով Քաջարան քաղաքի համար 250 դրամ, իսկ գյուղական բնակավայրերի համար 200 դրամ: Աղբահանություն ինքնարժեքի հաշվարկը իրականացվել է՝ ներառելով նոր մասնագիտացված աղբատար մեքենաները, որը ՋՊՄԿ-ն հատկացրել է Կազմակերպությանն անհատույց օգտագործման նպատակով: Հաշվարկի արդյունքում Քաջարան համայնքում աղբահանության ինքնարժեքը կկազմի 250 դրամ/մարդ/ամիս:

Այնուամենայնիվ դեռևս հնարավոր է նվազեցնել աղբահանության սակագինը, եթե իրականություն դառնա աղբի, հատկապես պլաստիկ աղբի տեսակավորման գործելակերպը, որը խթանվելու և իրականացվելու է ծրագրի ողջ ընթացքում: Պլաստիկի տեսակարար կշիռն ընդհանուր աղբի մեջ կազմում է 25-30%, ուստի տեսակավորման դեպքում, աղբավայր տեղափոխվող աղբի ծավալները կկրճատվեն, հետևաբար սակագինը նույնպես կնվազի:

1.5. Հանրային իրազեկություն և մասնակցություն

Որպես ռազմավարության մշակմանը հանրությանը մասնակից դարձնելու առաջին փուլ «Ուրբան» հիմնադրամի կողմից իրականացվեց հանրային կարծիքի հարցում ՀՀ Սյունիքի մարզի Քաջարան բազմաբնակավայր համայնքի բնակչության շրջանում:

Հարցման նպատակն էր նաև ուսումնասիրել բնակչության ընկալումները, վերաբերմունքը և նախապատվությունները աղբահանության, աղբի տեսակավորման վերաբերյալ:

Գլխավոր համախմբությունը Քաջարան բազմաբնակավայր համայնքնի բնակչությունն է: Ընտրանքային համախմբությունը 367 տնային տնտեսություն է (95% վստահելիության միջակայք, 0.5% սխալի հավանականություն):

Ստորև հակիրճ ներկայացվում են հարցման հիմնական արդյունքները.

Աղբահանության որակը

Հարցմանը մասնակիցների մոտ 96 %-ը (Պատկեր 1) գտնում է, որ համայնքում իրականացվում է աղբահանություն, մինչդեռ 4 %-ը՝ չի կիսում այդ կարծիքը: Աղբահանության իրավիճակի վերոնշյալ վերլուծությունից ելնելով, այն է, որ աղբահանող Կազմակերպությունը դեռևս չի կարող ապահովել աղբահանության լիարժեք ծածկույթ, կարելի է ենթադրել, որ բացասական կարծիք ունեցողները հիմնականում այն վարչական շրջանների բնակիչներն են, որտեղ աղբահանություն չի կատարվում:

Պատկեր 1

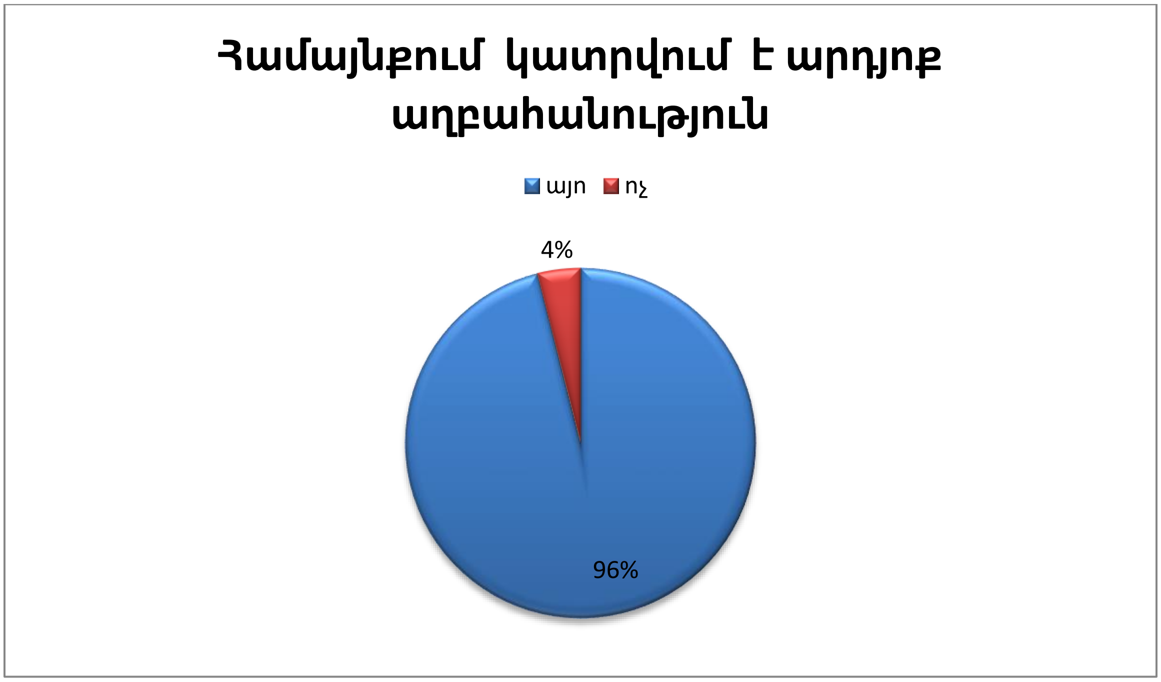

Պատկեր 2

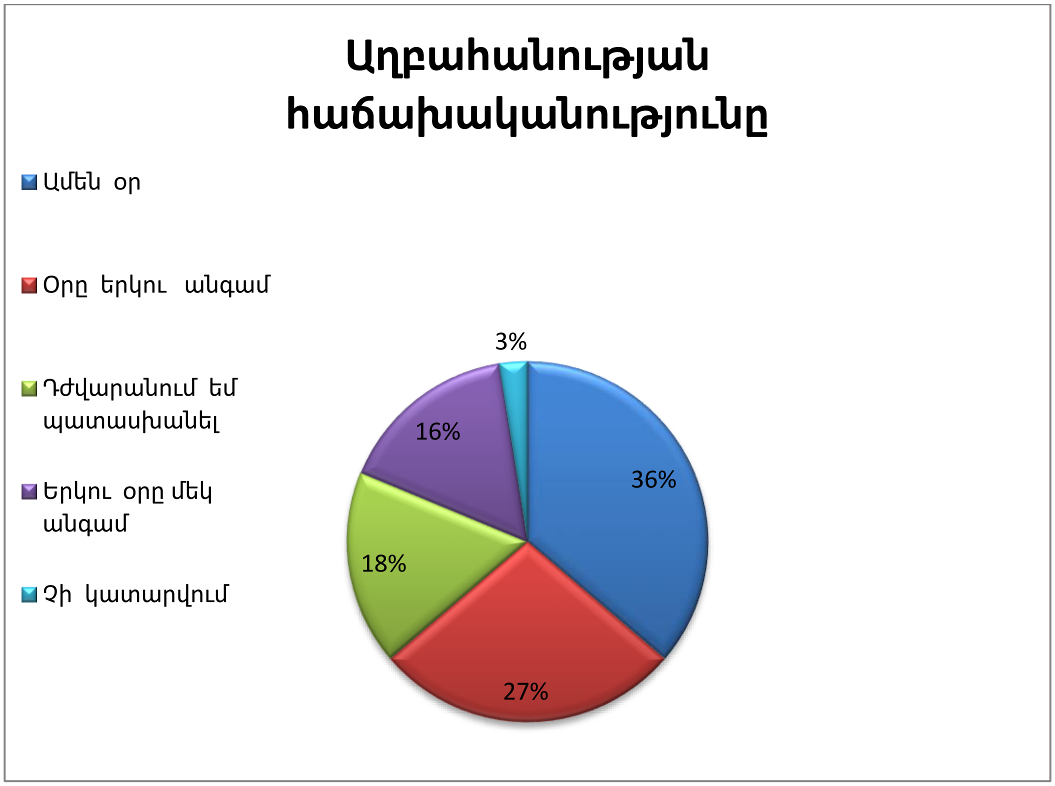

Գոհունակությունը և վճարելու պատրաստակամությունը

Հարցման մասնակիցների մեծամասնությունը (մոտ 96 %) պատասխանել է որ վճարում է աղբահանության դիմաց: Հարցման մասնակիցների 50 % -ը նշել է, որ լիովին բավարարված է աղբահանության որակից, 30 %-ը նշել է, որ որոշ չափով բավարարված չէ հիմնականում նշելով որպես պատճառ աղբամանների տեղակայությունը և այլ պատճառներ: Հարցման մասնակիցների 17 %-ը նշել է, որ որոշ չափով բավարարված է իսկ 3 %-ը նշել է, որ բավարարված չէ (այս պատասխանը հիմնականում նշել են այն վարչական շրջանների բնակիչները որտեղ աղբահանություն չի կատարվում) (Պատկեր 3):

Պատկեր 3

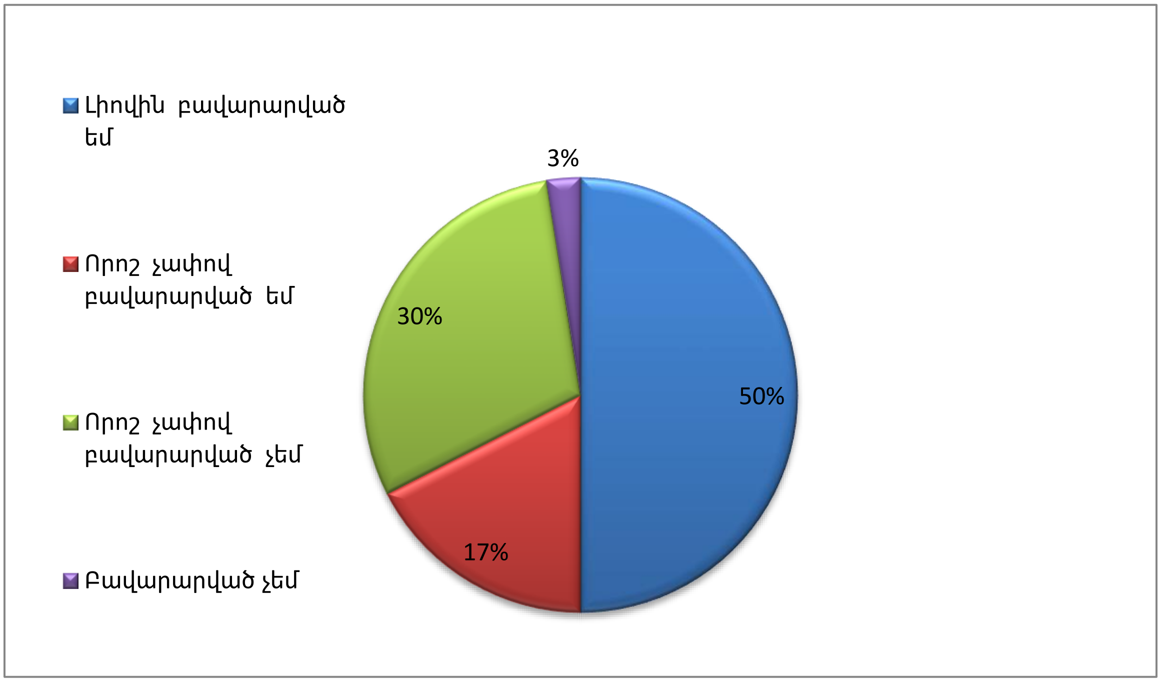

Հանրային իրազեկման և կրթության դերը աղբահանության բարելավման հարցում

Հարցման մասնակիցները նաև կարծիք են հայտնել, թե արդյոք հանրային իրազեկությունն ու կրթությունը կօգնեն աղբահանության խնդիրների լուծմանը (Պատկեր 4):

Պատկեր 4

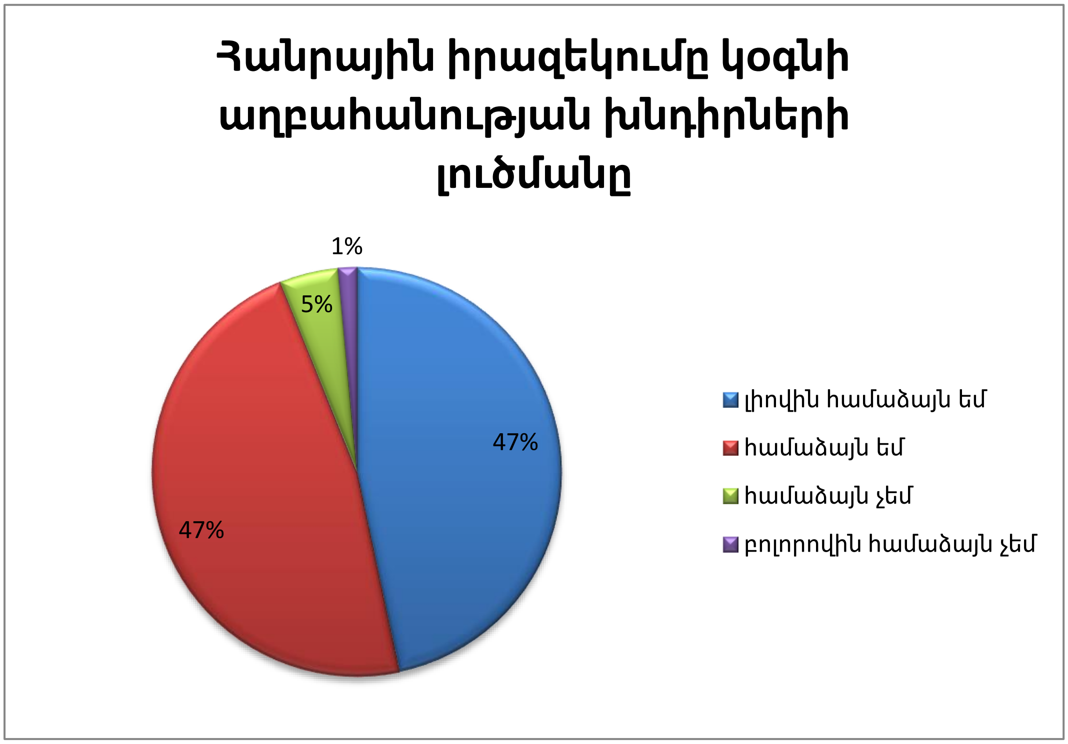

Հարցված բնակչության 94%-ը գտնում է, որ հանրային իրազեկումն ու կրթությունն անհրաժեշտ են իրենց համայնքում աղբահանության բարելավման համար: Մնացած 6% -ը չեն կիսում այդ կարծիքը:

Աղբի տեսակավորում, վերամշակում

Հարցման ընթացքում ուսումնասիրվել է նաև բնակիչների վերաբերմունքը աղբի տեսակավորման և վերմշակման վերաբերյալ իրենց համայնքում (Պատկեր 5):

Պատկեր 5

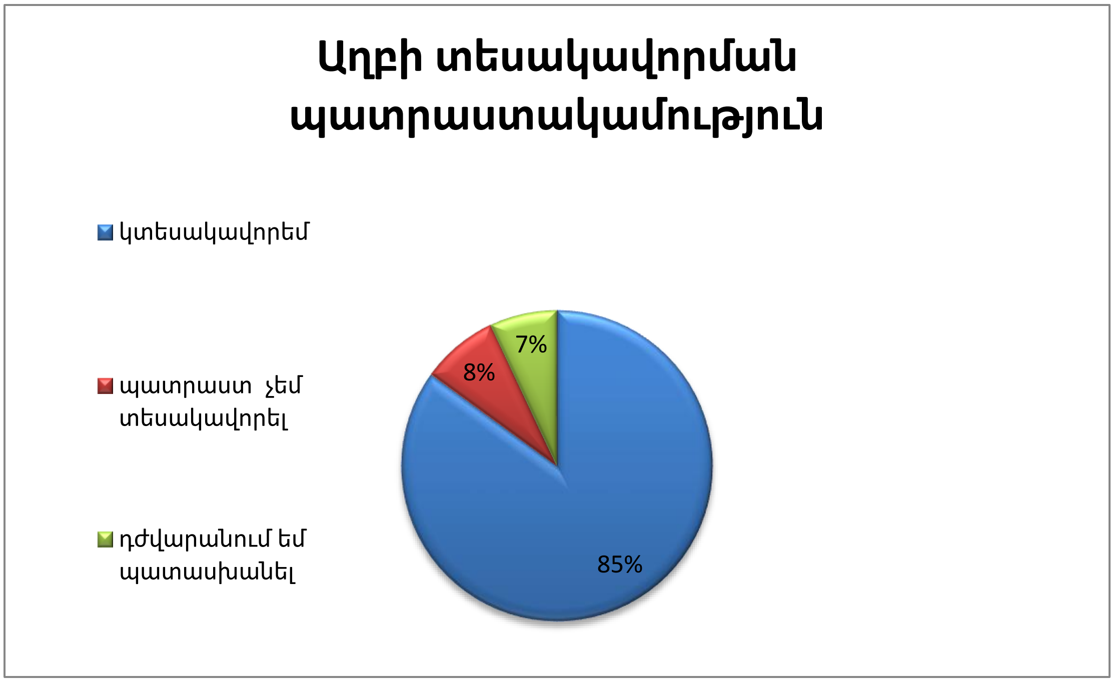

Բնակչության մեծամասնությունը (85%-ը) պատրաստ է տեսակավորել աղբը, 8 %-ը պատրաստ չէ տեսակավորել իսկ 7 %-ը դժվարանում է պատասխանել հարցին:

1.6. Իրավիճակային վերլուծություն (SWOT)

Հաշվի առնելով Քաջարան համայնքի աղբահանության ներկայիս իրավիճակը կատարվել է աղբահանության ներքին պոտենցիալի և արտաքին բարենպաստ ազդեցության, ինչպես նաև համայնքի թույլ կողմերի և համայնքից դուրս գտնվող բացասական ազդեցությունների վերլուծություն (SWOT վերլուծություն): Ստորև ամփոփ ներկայացվում է այդ վերլուծության արդյունքները, որոնք կատարվել են աշխատանքային խմբի անմիջական մասնակցությամբ: Վերլուծությունը թույլ է տալիս ուրվագծել այն պայմանները, որոնք սպասվում են ապագայում՝ հաշվի առնելով արտաքին դրական և բացասական ազդեցությունները: Դրանք կներկայացվեն հաջորդ գլխում՝ ռազմավարության և աղբահանության տեսլականի մասում: Միևնույն ժամանակ, ներքին հատկանիշները օգնում են ուրվագծել և ձևակերպել ներկայիս հիմնահարցերն ու խնդիրները:

Աղյուսակ 10. Քաջարան համայնքի աղբահանության SWOT վերլուծություն

ՈՒԺԵՂ ԿՈՂՄԵՐ

- Աղբահանության ծառայության առկայություն
- Աղբահանություն իրականացնելու գրաֆիկի առկայություն
- Աղբամանների առկայություն
- Աղբատար մեքենաների առկայություն
- Համայնքապետարանն ունի լուրջ փորձ և պոտենցիալ միջազգային կազմակերպությունների հետ աշխատելու համար
- Բնակչության կողմից վարձավճարների հավաքման բարձր մակարդակ
- Նոր մտածելակերպի և բարեփոխումների նկատմամբ դրական վերաբերմունք համայնքապետարանի և աղբահանության սպասարկող ձեռնարկության կողմից

ՀՆԱՐԱՎՈՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ և ԲԱՐԵՆՊԱՍՏ ՓՈՓՈԽՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

- Համայնքն աշխատում է միջազգային կազմակերպությունների հետ
- Միջազգային ծրագրերի մասնակցություն
- Միջհամայնքային համագործակցություն
- Համայնքը գիտակցում է իր դերը և պատասխանատվությունը համայնային ծառայությունների որակի բարձրացման համար և ձեռնարկում է հնարավոր բոլոր միջոցները բնակիչների և ՏԻՄ – երի վարքագծի դրական փոփոխությունների համար

Թույլ կողմեր

- Բնակչությանը տեղեկացնելու մշտական և կանոնավոր միջոցների բացակայություն
- Բնակչության անհիրազեկությունը և մտածելակերպը թափոնների տեսակավորման և վերամշակման նկատմամբ
- Աղբահանության աշխատաշուկան գրավիչ չէ, ուստի վարձու աշխատողներ գտնելը բավականին դժվար է
- Աղբավայրի բացակայություն
- Համայնքի տեղանքը կտրտված է
- Աղբի տեսակավորման մշակույթի բացակայություն

Վտանգներ

- Ճանապարհների շահագործման սեզոնային դժվարություններ
- Աղբահանության վերաբերող ազգային օրենսդրական բարեփոխումների պակաս՝ նորմերի նորմատիվների բացակայություն
- Միջազգային կազմակերպությունները մատնանշում են կոմբինատի առկայությունը և ինչ որ չափով ֆինանսապես խուսափում են աջակցել
- Աղբավայրի բացակայություն

ԳԼՈՒԽ 2. Տեսլական և երկարաժամկետ նպատակներ

Աղբահանության գործունեության ուսումնասիրությունների հիման վրա վերլուծվել է աղբահանության ներկայիս իրավիճակը, որը փորձում է պատասխանել «որտե՞ղ ենք մենք այժմ» հարցին: Դրանք շարադրվել են ներկայիս իրավիճակի մասին մի շարք տվյալների և աղբահանության ներքին թույլ և ուժեղ կողմերի վերլուծությամբ: Միաժամանակ աշխատանքային խմբի հետ համատեղ որոշվել է աղբահանության տեսլականը և երկարաժամկետ նպատակները «որտե՞ղ ենք մենք ուզում լինել» հարցադրմամբ: Աղբահանության տեսլականը արտահայտում է հավաքական ըմբռնումը այն բանի, թե ապագայում ինչ ցանկալի և իդեալական իրավիճակի պետք է ձգտի հասնել աղբահանության կազմակերպման ծառայությունը Քաջարան համայնքում: Աղբահանության տեսլականը աշխատանքային խմբի հետ քննարկման արդյունքներով բերվե»լ է հետևյալ ձևակերպմանը:

Աղբահանության արդյունավետ համակարգի ստեղծում հիմնված աղբի կրճատման, վերամշակման և շրջակա միջավայրի պաշտպանությանն ուղղված կայուն գործելակերպի, ֆինանսապես կենսունակ կառավարման և հանրության աջակցության և մասնակցության վրա:

Աղբահանության ոլորտները և ռազմավարական նպատակները

Աշխատանքային խմբի հետ համատեղ խմբավորվել են զարգացման ոլորտները, որոշվել են աղբահանության ռազմավարական ուղղությունները և սահմանվել են երկարաժամկետ նպատակներ: Աղբահանության զարգացումը պահանջում է կոմպլեքս մոտեցում, հետևաբար ռազմավարությունը պետք է հիմնվի տարբեր ոլորտների զարգացման վրա: Այդ ոլորտներն են:

<u>Ա. Համակարգի զարգացում</u> (կառավարում և կազմակերպչական հարցեր, ներքին օրենսդրություն և կանոնակարգեր)

<u>Բ. Աղբահանության տեխնիկական միջոցների զարգացում</u> (Աղբի կուտակման, հավաքման, տեղափոխման, տեղակայման, տեսակավորման, վերամշակման/վնասազերծման տեխնիկական հնարավորություններ և ձևեր)

<u>Գ. Ֆինանսական-տնտեսական արդյունավետություն</u> (ինքնածախսածածկման հնարավորություններ և տնտեսական արդյունավետության բարձրացում, աղբահանության վճարների գանձման մեթոդներ, ստացականների և պայմանագրերի կիրառման ձևեր, աղբի տեսակավորման և վերամշակման հնարավորություններ և այլն)

<u>Դ. Հանրային իրազեկություն և մասնակցություն</u> (երկկողմանի տեղեկատվության կիրառում):

Նշված ուղղություններին համապատասխան ձևակերպվել են 4 երկարաժամկետ (2019-2023թ.թ.) նպատակներ, հաշվի առնելով Քաջարան համայնքի աղբահանության տեսլականը: Ստորև ձևակերպված յուրաքանչյուր նպատակ ենթադրում է Քաջարան համայնքի աղբահանությանը վերաբերող առանձին խնդիրների և դրանցով պայմանավորված կոնկրետ ծրագրերի իրականացում: Իսկ յուրաքանչյուր ծրագրի իրականացման համար ԳԼՈՒԽ 5-ում դրված են խնդիրներ և առաջադրանքներ, որոնց լուծման համար նշված են ժամկետներ, պատասխանատուներ և հղում ֆինանսական աղբյուրներին:

Ստորև ձևակերպված են այդ 4 նպատակները, որոնք համապատասխանում են վերոնշյալ ոլորտներին.

Ա. Ինստիտուցիոնալ և օրենսդրական զարգացում (կառավարում և կազմակերպչական հարցեր, ներքին կանոններ և կանոնակարգեր):

Նպատակ 1. Բարելավել համայնքում աղբահանության կառավարման համակարգը և ձևավորել համայնքային դաշտ:

Բ. Աղբահանության կառավարման ենթակառուցվածք (ԿԿԹ կուտակման, հավաքման, տեղափոխման, տեղակայման, տեսակավորման և վերամշակման/վնասազերծման տեխնիկական հնարավորություններ և ձևեր):

Նպատակ 2. Ուժեղացնել աղբահանության կառավարման ենթակառուցվածքները Քաջարան համայնքի ամբողջ տարածքը սանիտարահիգիենիկ պահանջներին համապատասխան սպասարկելու համար՝ հիմնելով աղբի կրճատման, վերամշակման, վնասազերծման և շրջակա միջավայրի պաշտպանությանն ուղղված մշտական գործընթաց:

Գ. Ֆինանսական-տնտեսական արդյունավետություն:

Նպատակ 3. Հասնել աղբահանության կառավարման ֆինանսական կայունությանը:

Դ. Հանրային իրազեկություն և մասնակցություն:

Նպատակ 4. Ապահովել բնակչության մշտական և հետևողական իրազեկումը և մասնակցությունը աղբահանության կառավարման գործընթացին:

Ստորև բերվում է տեսլականի և նպատակների ամփոփ սխեման.

Սխեմա 2. Քաջարան քաղաքի աղբահանության կառավարման ռազմավարության տեսլականը և ռազմավարական նպատակները

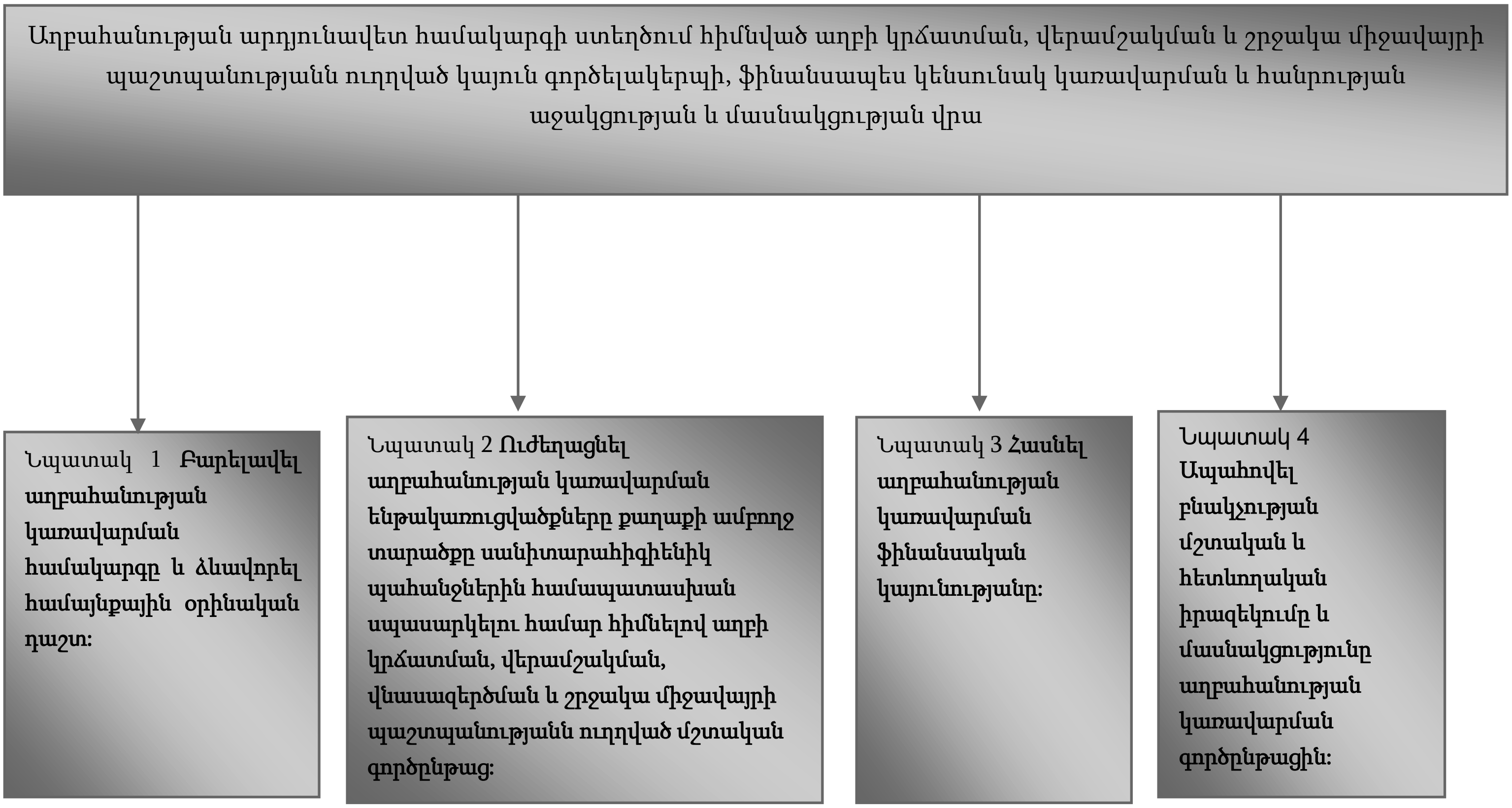

Աղյուսակ 10.

ՉԱՓԱՆԻՇ	Գնահատման սանդղակ	Միավոր	Կշիռ
Գնահատված դրամական արժեքը	< 500,000 դրամ	4	
	500,00- 2,500,000 դրամ	3	
	2,500,000 – 5,000,000 դրամ	2	
	> 5,000,000 դրամ	1	1,25
Բնապահպանական և առողջապահական ազդեցությունը	բացասական	0	
	չկա	1	
	ցածր	2	
	միջին	3	
	բարձր	4	1.00
Շահառու բնակչության թիվը	< 25%	1	
	25%-50%	2	
	50%-75%	3	
	75%-100%	4	1.0
Հանրային աջակցություն	չկա	1	
	ցածր	2	
	միջին	3	
	բարձր	4	1,25

Հիմնահարցեր (պրոբլեմներ), որոնց լուծման շնորհիվ է հնարավոր աղբահանության կառավարման գործընթացի արդյունավետ զարգացումը: Այսպես, աշխատանքային խմբի հետ համատեղ քննարկվել,

խմբավորվել և դասակարգվել են առաջադրած հիմնահարցերը: Հիմնահարցերի առաջադրումը կատարվել է «մտագրոհի» մեթոդով: Աշխատանքային խմբի անդամների կողմից առաջադրված հիմնահարցերը խմբավորվել են չորս հիմնական ոլորտների, որոնք նշված են նախորդ գլխում: Հիմնահարցերը վերլուծվել են Ծրագրի փորձագետների և աշխատակիցների կողմից, այսինքն՝ ուսումնասիրվել են դրանց պատճառա-հետևանքային կապերը: Կատարվել է նաև հիմնահարցերի առաջնահերթությունների որոշում կշիռա-միավորային մեթոդով:

Հիմնահարցերի առաջնահերթությունները որոշվել են հետևյալ մեթոդիկայով: Նախ, աշխատանքային խմբի հետ համատեղ մշակվել են այն չափանիշները, որոնցով պետք է գնահատվեն հիմնահարցերը: Այնուհետև որոշվել է յուրաքանչյուր չափանիշի կշիռը: Դրա համար կիրառվել է քվեարկության մեխանիզմ: Յուրաքանչյուր մասնակցի հնարավորություն է ընձեռվել քվեարկել այս կամ այն չափանիշի համար: Քվեարկության արդյունքներով յուրաքանչյուր չափանիշ ստացել է կշիռ, որը հանդիսանում է հաստատուն բազմապատկիչ: Յուրաքանչյուր հիմնահարցի համար կատարված է քանակական կամ որակական բաժանում ըստ բալերի: Հիմնահարցերի առաջնահերթությունները որոշվում են չափանիշի բազմապատկչի և հիմնահարցի որոշված բալային արժեքի արտադրյալով: Քաջարան համայնքում այդ չափանիշներն են՝

- հիմնահարցի լուծման համար անհրաժեշտ դրամական արժեքի մոտավոր գնահատականը,
- հիմնահարցի լուծման բնապահպանական և առողջապահական ազդեցությունը,
- հիմնահարցի լուծման արդյունքից օգտվող շահառու բնակչության թիվը,
- հիմնահարցի լուծման համար հանրության կողմից աջակցությունը:

Աղյուսակ 11. Քաջարան համայնք. Աղբահանության խնդիրների գնահատումը և դասակարգումը ըստ առաջնահերթության

Հ/Հ	Հիմնահարցեր	Ընդ. Քաջարան	Ընդ. Քաջարանց	Ընդ. Լեռնաձոր	Ընդ. Նոր Աստղաբերդ	Ընդ. Գեղի	Ընդ. Միջին
1.	Բնակիչների գոհունակության և վճարունակության հարցումների անցկացում	15	15	15	17	17	15,8
2.	Աղբամանների և աղբարկղերի սանիտարահիգիենիկ վիճակի բարելավում	17,2	17,4	17,3	18	18	17,58
3.	Աղբահանության ծածկույթի մեծացում՝ ներառելով բոլոր բնակավայրերը	13,8	13,8	14	16	16	14,72
4.	Ֆիզիկական անձանց պայմանագրերի վերանայում և պայմանագրերի թվի ավելացում	18	18	18	18	18	18
5.	Աղբահանության հաճախականության բարձրացում	14	14,1	14,2	17,1	17,2	15,32
6.	Կրթական սեմինարների անցկացում	13	13,1	13,1	13,2	13,2	13,12
7.	Վտանգավոր թափոնների համար նախատեսված աղբարկղերի տեղադրում	16,5	16,3	16,2	15	15	15,8
8.	Հանրային իրազեկում, տեղեկատվական նյութերի մշակում և տարածում	13,4	13,1	13,1	13	13	13,12
9.	«Մաքուր բակ» մրցույթների անցկացում և շաբաթօրյակների կազմակերպում	17,3	17,2	17,3	17	17	17,16

10.	Աղբի առանձնացում՝ ըստ տեսակների	12,3	12,2	12	12,1	12,1	12,14
11.	Տուգանքների կիրառում	17	16,8	16,8	16	16	16,52
12.	Աղբի հեռացման ժամանակացույցի սահմանում	17,3	17,1	17,2	16,9	16,8	17,06
13.	Առանձնացված աղբի ընդունման կետերի ստեղծում	13,5	13	13,2	13	13	13,14
14.	Աղբի տեսակավորման համար հատուկ աղբամանների տեղադրում	17	16,9	16,9	16,5	16,5	16,76
15.	Աղբահանությանը վերաբերող կանոնակարգերի և իրավական ակտերի մշակում և հաստատում	17,3	17	17	16,9	16,9	17,02
16.	Շինարարական և մեծածավալ թափոնների հեռացման հատուկ ծառայության կանոնակարգում	17,2	17,1	17,1	16,9	16,9	17,04
17.	Աղբահանության քարտեզի պատրաստում, որի վրա արտացոլված կլինի հանրային և բնակելի տարածքներում աղբահանության սխեման (աղբարկղերի ու աղբամանների տեղակայվածությունը, հեռավորությունը և դրանց քանակը)	18	17,9	17,7	17	17	17,52
18.	Տեղեկատվական բազայի թարմացում	15	15,3	15,2	14,9	14,8	15,04
19.	Իրավաբանական անձանց համար աղբահանության նորմատիվների վերահաշվարկում և պայմանագրերի վերանայում	17,2	17,1	17,1	17	17	17,08

ԳԼՈՒԽ 4. ԽՆԴԻՐՆԵՐ

Խնդիրները ձևակերպվել են ըստ առաջ քաշված հիմնահարցերի: Ինչպես կարելի է նկատել ստորև բերված սխեմայից, այդ խնդիրների լուծումները նպատակաուղղված են ռազմավարական առանձին նպատակների իրականացմանը: Այդ խնդիրների լուծման առաջարկվող ճանապարհները հենց ծրագրերը/նախագծերն են: Ծրագրերի/նախագծերի իրականացման արդյունքները պետք է լինեն չափելի և իրականանալի կոնկրետ ժամանակահատվածում: Ծրագրերի կատարումը կատարվում է համեմատաբար (համեմատած նպատակների հետ) կարճ ժամանակահատվածներում: Խնդիրները խմբավորվել են ըստ առանձին ոլորտների, որոնցից յուրաքանչյուրը ներկայացնում է առանձին ռազմավարական նպատակ: Որևէ նպատակի իրականացումը պայմանավորված է առանձին խնդիրների լուծումով, այսինքն՝ ծրագրերի/նախագծերի իրականացմամբ:

4.1. Աղբահանության ռազմավարական նպատակները և խնդիրները

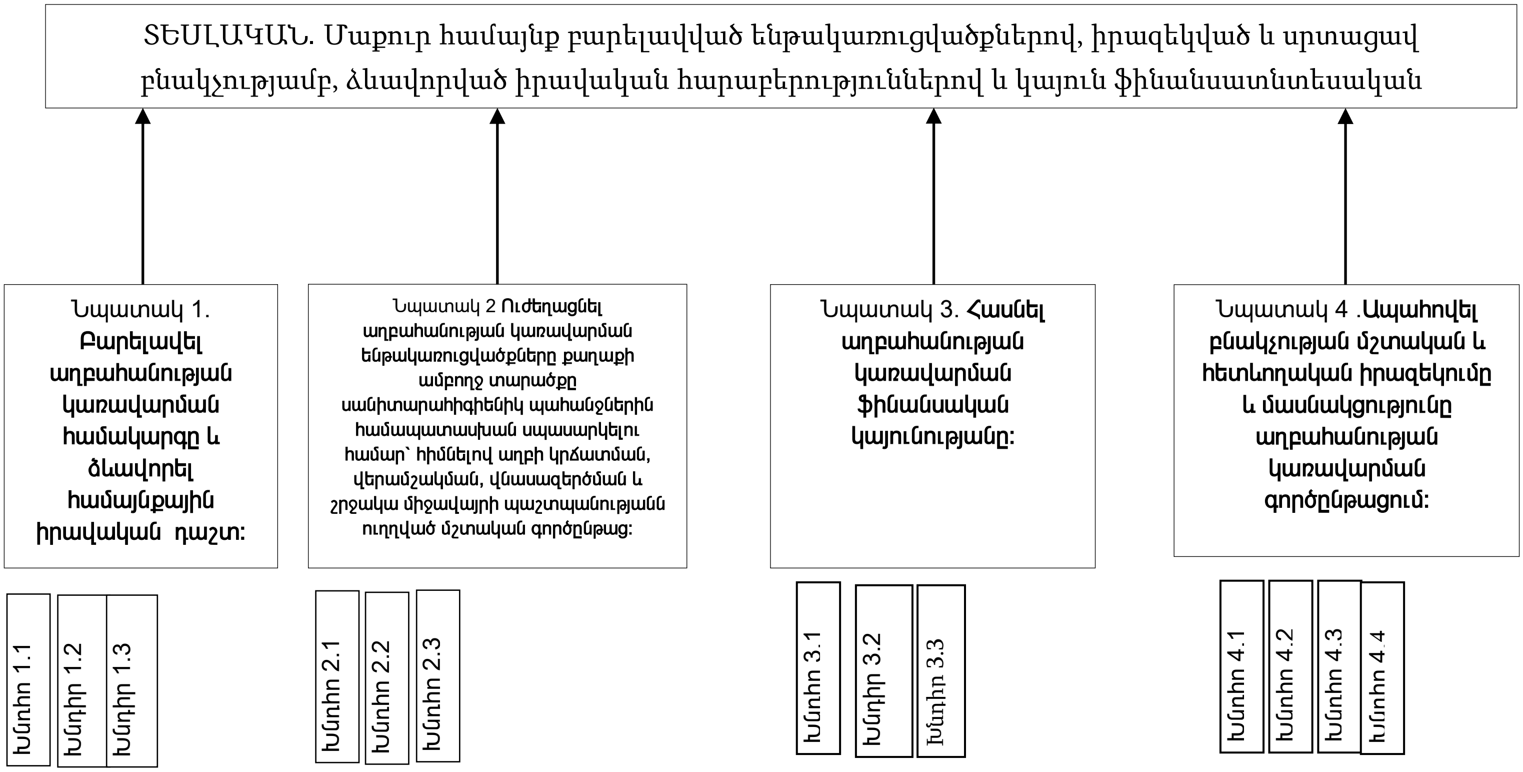

Հաշվի առնելով առաջադրված խնդիրները կազմվել են կոնկրետ ծրագրեր, որոնք ներառում են հիմնահարցի նկարագրությունը, գործողությունները կամ առաջադրանքները, դրանց կատարման ժամկետները, պատասխանատուները, ֆինանսավորման հնարավոր աղբյուրները, յուրաքանչյուր ծրագրի սպասվելիք արդյունքները և կապը մյուս ծրագրերի հետ: Ժամանակային առումով ծրագրերը բաժանվել են երեք հիմնական մասերի՝ ընթացիկ (2019-2020), կարճաժամկետ (2019-2021) և երկարաժամկետ ծրագրեր (2019-2023): Ծրագրերի նշված բաժանումը կատարվել է հաշվի առնելով հետևյալ հանգամանքները:

- Ծրագրերի կատարման հնարավորությունը՝ ֆինանսական ռեսուրսները և տևողությունը (կատարելության աստիճանը)
- Յուրաքանչյուր ծրագրում ներառված հիմնահարցի ստացած կշիռը (հրատապությունը)
- Տվյալ ծրագիրը գործողության մեջ լինելու փաստը (փաստացի կատարվող ծրագրեր, մասնավորապես «Ուրբան» Հիմնադրամի կողմից):

Հետևաբար՝ որոշ ծրագրեր, որոնց հիմնահարցերի կշիռները համեմատաբար ցածր են, խմբավորվել են որպես ընթացիկ կամ կարճաժամկետ ծրագրեր: Միևնույն ժամանակ այն ծրագրերը, որոնցում ներգրավված է՛Ուրբան՛Հիմնադրամը, խմբավորվել են որպես ընթացիկ կամ կարճաժամկետ ծրագրեր նույնպես, քանի որ այդ ծրագրերն արդեն իսկ իրականացման մեջ են: Դրանք կատարվում վերոհիշյալ ծրագրի շրջանակներում:

Աղյուսակ 11 . Աղբահանության ռազմավարական նպատակներ, առաջադրված խնդիրներ և ծրագրեր

<table>
<tr><td colspan="4">Ստորև թվարկվում են իրականացվելիք ծրագրերը և դրանց մանրամասն նկարագրությունը: Ծրագրերի համարակալումը կատարված է երկու նիշով: Առաջին նիշը ցույց է տալիս ծրագրի ոլորտը, իսկ հաջորդ նիշը այդ ոլորտում ծրագրի հիմքում ընկած հիմնահարցի առաջնահերթությունը: Օրինակ 1.1 համարը նշանակում է, որ ծրագիրը ինստիտուցիոնալ և օրենսդրական զարգացման ոլորտում, իսկ երկրորդ նիշը հիմնահարցի առաջնահերթությունը:

ՏԵՍԼԱԿԱՆ. Մաքուր համայնք բարելավված ենթակառուցվածքներով, իրազեկված և սրտացավ բնակչությամբ, ձևավորված իրավական հարաբերություններով և կայուն ֆինանսատնտեսական կարողություններով</td></tr>
<tr><th>ՆՊԱՏԱԿ</th><th>ԽՆԴԻՐ</th><th>ԾՐԱԳՐԵՐ</th><th>ԺԱՄԿԵՏ</th></tr>
<tr><td rowspan="5">Նպատակ 1.

Բարելավել աղբահանության կառավարման համակարգը և ապահովել բարենպաստ իրավական կանոնազարգում</td><td rowspan="3">ԽՆԴԻՐ 1.1 Թափոնների կառավարման իրավական կանոնակարգման ապահովում</td><td>Ծրագիր 1.1.1 Աղբահանությանը վերաբերող կանոնակարգերի և իրավական ակտերի մշակում և հաստատում</td><td>Ընթացիկ

2019-2020թթ</td></tr>
<tr><td>Ծրագիր 1.1.2 Շինարարական և մեծածավալ թափոնների հեռացման հատուկ ծառայության կանոնակարգում</td><td>Երկարաժամկետ

2019-2023թթ</td></tr>
<tr><td>Ծրագիր 1.1.3. Ֆիզիկական և իրավաբանական անձանց պայմանագրերի մշակում և պայմանագրերի թվի ավելացում</td><td>Ընթացիկ

2019-2020թթ</td></tr>
<tr><td>ԽՆԴԻՐ 1.2 Աղբահանության ծածկույթի մեծացում՝ ներառելով բոլոր բնակավայրերը</td><td>Ծրագիր 1.2.1 Աղբահանության ծառայություն չստացող տնային տնտեսությունների բազայի ստեղծում և ծառայության մատուցում</td><td>Միջնաժամկետ

2019-2021թթ</td></tr>
<tr><td>ԽՆԴԻՐ 1.3 Աղբահանության հաճախականության բարձրացում</td><td>Ծրագիր 1.3.1</td><td>Ընթացիկ</td></tr>
</table>

		- Ուսումնասիրել կարիքը Վերանայել աղբահանության ժամանակացույցը` ըստ բնակավայրերի և թաղամասերի - Վերնայել աղբահանության երթուղիները - Աղբահանության քարտեզի պատրաստում, որի վրա արտացոլված կլինի հանրային և բնակելի տարածքներում աղբահանության սխեման (աղբարկղերի ու աղբամանների տեղակայվածությունը, հեռավորությունը և դրանց քանակը)	2019-2020թթ
Նպատակ 2. Ուժեղացնել աղբահանության կառավարման ենթակառուցվածքները քաղաքի ամբողջ տարածքը սանիտարահիգիենիկ պահանջներին համապատասխան սպասարկելու համար` հիմնելով աղբի կրճատման, վերամշակման, վնասազերծման և շրջակա միջավայրի պաշտպանությանն ուղղված մշտական գործընթաց:	ԽՆԴԻՐ 2.1. Աղբի հեռացման համար բարելավված ենթակառուցվաքների ներդնում աղբամանների տեղադրման միջոցով	Ծրագիր 2.1.1 Տեղադրել լրացուցիչ աղբամանների կոշտ կենցաղային խառը թափոնների համար	Երկարաժամկետ 2019-2023թթ
		Ծրագիր 2.1.2 Տեղադրել պլաստիկ թափոնների առանձնացման համար նախատեսված աղբամաններ	Ընթացիկ 2019-2020թթ
		Ծրագիր 2.1.3 Տեղադրել վտանգավոր թափոնների առանձնացման համար նախատեսված աղբամաններ	Երկարաժամկետ 2019-2023թթ
	ԽՆԴԻՐ 2.2 Աղբի տեսակավորման ենթակառուցվածքների ստեղծում	Ծրագիր 2.2.1 Ձեռք բերել մամլիչ կամ մանրացնող սարքավորումներ պլաստիկ թափոնների համար	Միջնաժամկետ 2019-2021թթ

		Ծրագիր 2.2.2 Ստեղծել ընդունման կետեր առանձնացված աղբի	Երկարաժամկետ 2019-2023թթ
	ԽՆԴԻՐ 2.3 Հեռացված աղբի տեղափոխման և տեղադրման ենթակառուցվածքների ապահովում և բարելավում	Ծրագիր 2.3.1 Ձեռք բերել աղբահանության մասնագիտացված նոր մեքենա	Միջնաժամկետ 2019-2021թթ
		Ծրագիր 2.3.2 Հաշվարկել և իրականացնել աղբավայրի ցանկապատում??	Երկարաժամկետ 2017-2020թթ
Նպատակ 3. Հասնել աղբահանության կառավարման ֆինանսական կայունությանը	ԽՆԴԻՐ 3.1 Կրկնակի ստացականների կիրառում	Ծրագիր 3.1. 1 Թողարկել կրկնակի ստացականներ աղբահանության վճարի համար	Երկարաժամկետ 2019-2023թթ
	ԽՆԴԻՐ 3.2 Աղբահանության ծառայության ծախսերի տնտեսապես հիմնավորված հաշվարկի ապահովում	Ծրագիր 3.2. 1 Ծառայության մատուցման ինքնարժեքի և ծառայության վարձավճարի հաշվարկում և սահմանում	Ընթացիկ 2019-2020թթ
	ԽՆԴԻՐ 3.3 Բանկի/փոստի միջոցով վարձավճարների գանձում	Ծրագիր 3.3. 1 Աղբահանության վճարումները փոխանցելու պայմանագրեր կնքել բանկերի և փոստի հետ????	Երկարաժամկետ 2017-2021թթ

Նպատակ 4. Ապահովել բնակչության մշտական և հետևողական իրազեկումը և մասնակցությունը աղբահանության կառավարման գործընթացում:	ԽՆԴԻՐ 4.1 Բնակիչների գոհունակության և վճարունակության հարցում	Ծրագիր 4.1. 1 Բնակչության հետ հարցումների պարբերաբար անցկացում	Երկարաժամկետ 2019-2023թթ
	ԽՆԴԻՐ 4.2 Հանրային իրազեկում, տեղեկատվական նյութերի մշակում և տարածում	Ծրագիր 4.2 . 1 Բուկլետների, տեղեկատվական թերթիկների տպագրություն և բաժանում	Երկարաժամկետ 2019-2023թթ
	ԽՆԴԻՐ 4.3 Համայնքի մոբիլիզացում/համախմբում	Ծրագիր 4.3. 1 ՝Մաքուր բակ՛ մրցույթների անցկացում և շաբաթօրյակների կազմակերպում	Երկարաժամկետ 2019-2023թթ
	ԽՆԴԻՐ 4.4 Խրախուսական և կանխարգելման մեխանիզմների ներդնում	Ծրագիր 4. 4. 1 Սահմանել մրցանակներ մաքուր բակերի համար, լուսաբանել և տարածել լավագույն գործելակերպը	Երկարաժամկետ 2019-2023թթ
	ԽՆԴԻՐ 4.3 Համայնքի մոբիլիզացում/համախմբում	Ծրագիր 4. 4. 2 Սահմանել տունզանքներ, պատրաստել, փակցնել և տարածել տեղեկատվություն (թերթիկներ ցուցանակներ, հեռարձակող և առցանց լրատվամիջոցներ) տուգանքների, դրանց չափերի	Երկարաժամկետ 2019-2023թթ

		մասին	
	ԽՆԴԻՐ 4.4 Խրախուսական և կանխարգելման մեխանիզմների ներդնում	Ծրագիր 4. 4. 3 Նախաձեռնել հանրային վերհսկողություն, ստեղծել թեժ գիծ	Երկարաժամկետ 2019-2023թթ.

ԳԼՈՒԽ 5. ԳՈՐԾՈՂՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՊԼԱՆ

5.1. Ընթացիկ ծրագրեր

ԾՐԱԳԻՐ 1.1.1 Աղբահանությանը վերաբերող կանոնակարգերի և իրավական ակտերի մշակում և հաստատում

ԾՐԱԳԻՐ 1.1.1 Հիմնահարցի առաջնահերթության միավորը

15.2 և 14.2

ՀԻՄՆԱՀԱՐՑԻ ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ

Քաջարան համայնքն ունի աղբահանության հաստատված գրաֆիկ, որով աշխատում է , բնակչության կողմից վարձավճարները հիմնականում կանոնակարգված են, սակայն «Քաջարան համայնքի կոմունալ տնտեսություն» ՓԲԸ –ն լինելով աղբահանության ծառայություններ մատուցող նոր կազմակերպություն (աշխատում է 2019թ. հունվարից) դեռևս չունի պայմանագրեր բնակիչների հետ: Բացի այդ Քաջարանում հիմնված չէ աղբի տարանջատման և առանձին տեղափոխման գործելակերպ, հատկապես վտանգավոր թափոնների, այն է՝ քիմիական նյութեր, ակկումուլյատորներ և այլն աղբի հետ խառնելու և տեղափոխելու ավանդույթը վտանգի է ենթարկում շրջակա միջավայրը և բնակչության առողջությունը: Ճիշտ է 2011 թ. Հունիսին ընդունված «Աղբահանության եւ սանիտարական մաքրման մասին» ՀՀ օրենքով տեղական իշխանությունները ավելի շատ լծակներ են ստանում չվճարումների դեմ պայքարելու համար, բայց առայժմ հարցը մնում է օրակարգի մեջ և պայմանագրերի ու վճարումների բացակայությունն ու ուշացումները մեծապես խոչընդոտում են աշխատանքների պատշաճ կատարմանը:

N/N	ԳՈՐԾՈՂՈՒԹՅՈՒՆ/ԱՌԱՋԱԴՐԱՆՔ	ՀԱՄԱԿԱՐԳՈՂ/ԿԱՏԱՐՈՂ	2019 եռամսյակով				2020 եռամսյակով			
1.1.1	Աղբահանության կառավարման վերաբերյալ օրենսդրության փաթեթի ուսումնասիրում	«Բնապահպանական մարտահրավերների վերածումը հնարավորությունների. պլաստիկ թափոններից շինարարական նյութերի ստացում» ծրագիր								

1.1.2	Աղբահանության կառավարման ընդհանուր կանոնների, վարձավճարի չափի ու վճարման եղանակների վերաբերյալ որոշումների մշակում	Համայնքապետարան								
1.1.3	Տուգանքների և զեղչային համակարգի մասին որոշումների մշակում	Համայնքապետարան								
1.1.4	Թափոնների տեսակավորման մասին որոշում	Համայնքապետարան								
1.1.5	Աղբավայրի օգտագործման և պահպանման վերաբերյալ որոշման և կանոնակարգի մշակում	Համայնքապետարան								
1.1.6	Շինարարական աղբի առանձին հավաքման համար պայմանագրերի ձևերի և պարբերական ժամանակացույցի մշակում	Համայնքապետարան								
1.1.7	Մշակված որոշումների և կանոնակարգերի քննարկում ավագանու նիստում և դրանց հաստատում	Համայնքապետարան								
1.1.8	Ընդունված որոշումների և կանոնակարգերի կիրառում	Համայնքապետարան								

ՍՊԱՍՎԵԼԻՔ ԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐ

1.Վարձավճարների չափի և վճարման եղանակների վերաբերյալ որոշում

2.Տուգանքների մասին որոշումներ

3.Աղբավայրի օգտագործման և պահպանման վերաբերյալ որոշում և կանոնակարգ

4. Թափոնների տեսակավորման որոշում

5. Այլ որոշումներ

ՖԻՆԱՆՍԱՎՈՐՄԱՆ ԱՂԲՅՈՒՐ

Համայնքապետարան/՝«Բնապահպանական մարտահրավերների վերածումը հնարավորությունների. պլաստիկ թափոններից շինարարական նյութերի ստացում» ծրագիր

Ծրագիր 1.1.3. *Հիմնահարցի առաջնահերթության միավորը 17.3*

ՀԻՄՆԱՀԱՐՑԻ ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ

Քաջարան համայնքում բնակիչները և ԿՕԱ –ները չունեն պայմանագրեր աղբահանության ընկերության հետ: Պայմանագրերի կնքումը հնարավորություն կտա ճշգրտել կողմերի իրավունքներն ու պարտականությունները, որը իրավական հնարավորություններ կընձեռի վարձերի հավաքագրման համար:

N/N	ԳՈՐԾՈՂՈՒԹՅՈՒՆ/ԱՌԱՋԱԴՐԱՆՔ	ՀԱՄԱԿԱՐԳՈՂ/ԿԱՏԱՐՈՂ	2019 կիսամյակով		2020 եռամսյակով			
1.1.3.1	Բնակչության և ԿԱՕ-ների հետ պայմանագրերի նոր ձևերի մշակում	Համայնքապետարան «Բնապահպանական մարտահրավերների վերածումը հնարավորությունների. Պլաստիկ թափոններից շինարարական նյութերի ստացում »ծրագիր						
1.1.3.2	Բնակչության և ԿԱՕ-ների հետ պայմանագրերի կնքում	Համայնքապետարան /«Բնապահպանական մարտահրավերների վերածումը հնարավորությունների. Պլաստիկ թափոններից շինարարական նյութերի ստացում »ծրագիր						

ՍՊԱՍՎԵԼԻՔ ԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐ

Պայմանագրերի թվի մեծացում

Մուտքերի ավելացում

ՖԻՆԱՆՍԱՎՈՐՄԱՆ ԱՂԲՅՈՒՐ

Համայնքապետարան /«Բնապահպանական մարտահրավերների վերածումը հնարավորությունների. պլաստիկ թափոններից շինարարական նյութերի ստացում» ծրագիր

Ծրագիր 1.3.1 Բարձրացնել աղբահանության հաճախականությունը. ուսումնասիրել կարիքը, վերանայել աղբահանության ժամանակացույցը՝ ըստ բնակավայրերի և թաղամասերի, վերնայել աղբահանության երթուղիները

ԾՐԱԳԻՐ 1.3.1

Հիմնահարցի առաջնահերթության միավորը 17.3 և 16

ՀԻՄՆԱՀԱՐՑԻ ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ

Քաջարան համայնքում հարցվածների 36 %-ը նշել է որ աղբահանություն կատարվում է ամեն օր , 27-%-ը ՝ օրը 2 անգամ , 16 %-ը՝ երկու օրը 1 անգամ , 18 %-ը դժվարացել է պատասխանել հարցին իսկ 3 %-ը նշել է, որ աղբահանություն չի կատարվում: Կազմակերպությունը պետք է ուսումնասիրի աղբի հեռացման հաճախականության կարիքը, անհրաժեշտության դեպքում կվերանայի երթուղիները և աղբահանության ժամանակացույցը: Դրան կնպաստի նոր մասնագիտացված աղբատարը մեքենաներ, որը Կազմակերպությունը անհատույց օգտագործման համար ստացել է ԶՊՄԿ ՓԲԸ-ից և այժմ տրամադրել է «Քաջարան համայնքի կոմունալ տնտեսություն» ՓԲԸ-ին աղբահանության ծառայություններ իրականացնելու համար:

N/N	ԳՈՐԾՈՂՈՒԹՅՈՒՆ/ԱՌԱՋԱԴՐԱՆՔ	ՀԱՄԱԿԱՐԳՈՂ/ԿԱՏԱՐՈՂ	2019 կիսամյակով		2020 եռամսյակով			
1.3.1.2	Վերանայել աղբահանության երթուղիները և գրաֆիկը	Համայնքապետարան						

ՍՊԱՍՎԵԼԻՔ ԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐ	ՖԻՆԱՆՍԱՎՈՐՄԱՆ ԱՂԲՅՈՒՐ
Աղբահանության հաճախականության մեծացում	Համայնքապետարան
Բնակչության գոհունակության բարձրացում	

Ծրագիր 4.1.1 Ապահովել բնակչության մշտական և հետևողական իրազեկումը և մասնակցությունը աղբահանության կառավարման գործընթացում

ԾՐԱԳԻՐ 4.1.1	Հիմնահարցի առաջնահերթության միավորը
	16.5, 16.7, 17.5

ՀԻՄՆԱՀԱՐՑԻ ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ

Համայնքի մաքրությունը մեծապես կախված է համայնքի բնակչության վերաբերմունքից՝ իրենց համայնքի նկատմամբ: Փորձը ցույց է տալիս, որ շատ բնակիչների մոտ բացակայում է իրենց քաղաքի (գյուղի) հանդեպ հոգատարությունը: Դրա վառ ապացույցը փողոցների և բակերի աղտոտվածությունն է: Փողոցներն աղտոտված են նույնիսկ այն դեպքերում, երբ այդտեղ տեղադրված են աղբամաններ: Հատկապես շատ են դեպքերը, երբ ծխող քաղաքացիները ծխախոտի մնացորդները ուղղակի նետում են փողոց: Աղբահանության կառավարման գործում շատ կարևոր է բնակչության հետ ակտիվ տեղեկատվական հոսքի պահպանումը: Քանի որ սույն ռազմավարությունը նախատեսում է իրականացնել հիմքային վերափոխումներ, շատ կարևոր է դրանց պատշաճ կերպով մատուցումը բնակչությանը: Այդ նպատակով նախատեսվում է պարբերաբար տպագրել և բաժանել բուկլետներ և տեղեկատվական թերթիկներ բոլոր փոփոխությունների վերաբերյալ, և ներկայացնել բնակչությանը: Հանրության հակադարձ կապի բացակայությունը բացասաբար է անդրադառնում և ծառայության մատուցման մակարդակի վրա և, հետևաբար վարձավճարների գանձման մակարդակի վրա: Այն բերում է միաժամանակ անօրինական աղբաթափումների և անօրինական գործողությունների: Բնակչության կարծիքի գնահատման գործելակերպի բացակայությունը հնարավորություն չի տալիս արձագանքել և վերացնել այն թերությունները, որոնք կարող են նկատվել աղբահանության գործընթացն իրականացնելիս:

N/N	ԳՈՐԾՈՂՈՒԹՅՈՒՆ/ ԱՌԱՋԱԴՐԱՆՔ	ՀԱՄԱԿԱՐԳՈՂ/ԿԱՏԱՐՈՂ	2019	2020	2021	2022	2023
4.1.1.1	«Մաքուր բակ» մրցույթների կազմակերպում և անցկացում	Համայնքապետարան/«Բնապահպանական մարտահրավերների վերածումը հնարավորությունների. պլաստիկ թափոններից շինարարական նյութերի					

		ստացում» ծրագիր					
4.1.1.2	Շաբաթօրյակների կազմակերպում և անցկացում	Համայնքապետարան/«Բնապահպանական մարտահրավերների վերածումը հնարավորությունների. պլաստիկ թափոններից շինարարական նյութերի ստացում» ծրագիր					
4.1.1.3	Բուկլետների, տեղեկատվական թերթիկների տպագրություն և բաժանում	Համայնքապետարան/«Բնապահպանական մարտահրավերների վերածումը հնարավորությունների. պլաստիկ թափոններից շինարարական նյութերի ստացում» ծրագիր					
4.1.1.4	Պարբերաբար հարցումների անցկացում բնակչության հետ	Համայնքապետարան/«Բնապահպանական մարտահրավերների վերածումը հնարավորությունների. պլաստիկ թափոններից շինարարական նյութերի ստացում» ծրագիր					
4.1.1.5	Հանրային վերհսկողության ստեղծում, թեժ գծի նախաձեռնում	Համայնքապետարան/«Բնապահպանական մարտահրավերների վերածումը հնարավորությունների. պլաստիկ թափոններից շինարարական նյութերի ստացում» ծրագիր					
4.1.1.6	Մաքուր բակերի համար մրցանակների սահմանում, լուսաբանում, լավագույն գործելակերպի տարածում	Համայնքապետարան/«Բնապահպանական մարտահրավերների վերածումը հնարավորությունների. պլաստիկ թափոններից շինարարական նյութերի ստացում» ծրագիր					
4.1.1.7	Կրթական միջոցառումների իրականացում	Համայնքապետարան/«Բնապահպանական մարտահրավերների վերածումը հնարավորությունների. պլաստիկ թափոններից շինարարական նյութերի					

		ստացում» ծրագիր					

ՍՊԱՍՎԵԼԻՔ ԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐ

Համայնքի համախմբման պրակտիայի ներդնում

ՖԻՆԱՆՍԱՎՈՐՄԱՆ ԱՂԲՅՈՒՐ

Համայնքապետրան/ /«Բնապահպանական մարտահրավերների վերածումը հնարավորությունների. պլաստիկ թափոններից շինարարական նյութերի ստացում» ծրագիր

5.2. Երկարաժամկետ ծրագրեր

Ծրագիր 1.1.2 Շինարարական և մեծածավալ թափոնների հեռացման հատուկ ծառայության կանոնակարգում

ԾՐԱԳԻՐ 1.1.2

Հիմնահարցի առաջնահերթության միավորը 14.2

ՀԻՄՆԱՀԱՐՑԻ ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ

Քաջարան համայնքում շինարարական աղբը կանոնավոր չի կառավարվում աղբահանող կազմակերպության անբավարար ռեսուրսների և համապատասխան կառավարման մեխանիզմներ բացակայության պատճառով: Բնակչությունը և ԿԱՕ-ները կամ անփութորեն շին.աղբը բաց վիճակում նետում են բակեր կամ փողոցներ, կամ տեղադրում են պարկերում, կրկին թողնում են բակերում և փողոցներում՝ չիմանալով ուր տեղափոխել: Համայնքապետարանը պետք է կանոնակարգ սահմանի շինարարական աղբի կառավարման վերաբերյալ: Այն պետք է ապահովի շինարարական աղբի տեղափոխում՝ բնակչությանը տալով համապատասխան տեղեկատվություն, թե ում կողմից և ինչ գրաֆիկով է տեղափոխվում շին.աղբը: Համայնքապետարանը պետք է նաև սահմանված քաղաքաշինական և բնապահպանական/առողջապահական նորմերին համապատասխան տարածք հատկացնի շին.աղբի տեղադրման համար:

N/N	ԳՈՐԾՈՂՈՒԹՅՈՒՆ/ԱՌԱՋԱԴՐԱՆՔ	ՀԱՄԱԿԱՐԳՈՂ/ ԿԱՏԱՐՈՂ	2019 եռամս.-ով				2020 եռամս.-ով				2021 եռամս.-ով				2022 եռամս.-ով				2023 եռամս.-ով			
1.1.1	Շինարարական աղբի հեռացման, կուտակման, տեղափոխման և տեղակայման կանոնակարգի մշակում	Համայնքապետարան																				
1.1.2	Շինարարական աղբի հեռացման գրաֆիկի և տեղափոխողի կազմակերպության/անձի հեռախոսահամարի տրամադրումը բնակչությանը	Համայնքապետարան																				
1.1.3	Հատկացնել տարածք շինարարակա աղբի տեղադրման համար	Համայնքապետարան																				

ՍՊԱՍՎԵԼԻՔ ԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐ

ՖԻՆԱՆՍԱՎՈՐՄԱՆ ԱՂԲՅՈՒՐ Համայնքապետարան

Ծրագիր 2.1.1 Տեղադրել լրացուցիչ աղբամանների կոշտ կենցաղային խառը թափոնների համար

ԾՐԱԳԻՐ 2.1.1 Հիմնահարցի առաջնահերթության միավորը 18.4

ՀԻՄՆԱՀԱՐՑԻ ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ

Ներկայումս օգտագործվող աղբամանները ոչ լիովին են համապատասխանում սանիտարահիգիենիկ պայմաններին. բաց են, համարյա բոլոր աղբամանների հատակին անցքեր անցկացված չեն, որի պատճառով աղբի մեջ գտնվող հեղուկը մնում է աղբամանների հետ, աղբատեղիները չեն միացված կոյուղագծերին: Աղբամանները աղբատեղում ունեն ցեմենտ-բետոնյա հարթակներ: Այս բոլորը սանիտարահիգիենիկ պահանջներ են, որոնք չեն կատարվում: Անհրաժեշտ է երեք տարին մեկ թարմացնել աղբամանները (վերանորոգել կամ գնել նորը): Ծրագրի շրջանակում նախատեսվում է ձեռք բերել լրացուցիչ աղբամաններ՝ եվրո-կոնտեյներներ, որոնք ավելի տարողունակ են, շարժունակ են, ունեն կափարիչ և հարմարություններ հետնից բարձող աղբատարի բարձման համար:

N/N	ԳՈՐԾՈՂՈՒԹՅՈՒՆ/ԱՌԱՋԱԴՐԱՆՔ	ՀԱՄԱԿԱՐԳՈՂ/ԿԱՏԱՐՈՂ	2019				2020				2021				2022				2023			
2.1.1.2	Գոյություն ունեցող աղբամանների հատակի անցքերի անցկացում	Համայնքապետարան																				
2.1.1.3	Աղբամանների դեզինֆեկցիա (երեք ամիսը մեկ անգամ)	Համայնքապետարան																				
2.1.1.4	Գոյություն ունեցող աղբամանները կոյուղագծերին միացում	Համայնքապետարան																				

2.1.1.5	Աղբամանների թարմացում (նոր աղբամանների պատրաստում ու տեղադրում)	Համայնքապետարան/ «Բնապահպանական մարտահրավարների վերածումը հնարավորությունների. պլաստիկ թափոններից շինարարական նյութի ստացում» ծրագիր																				

ՍՊԱՍՎԵԼԻՔ ԱՐԴ ՅՈՒՆՔՆԵՐ

- 2019-23 թթ. աղբամանների շահագործումը կկատարվի ըստ գործող նորմերի և կբավարարի սանիտարահիգիենիկ պայմաններին

- Լրացուցիչ տարրողունակ աղբամաններ

ՖԻՆԱՆՍԱՎՈՐՄԱՆ ԱՂԲՅՈՒՐ

Համայնքապետարան/ «Բնապահպանական մարտահրավարների վերածումը հնարավորությունների. պլաստիկ թափոններից շինարարական նյութի ստացում» ծրագիր

ԾՐԱԳԻՐ 2.1.2 Աղբի տեսակավորման պրակտիկայի հիմնում (թափոնների ընդունման կետերի հիմնում, թափոնների տեսակավորման աղբամանների տեղադրում և այլն)

Ծրագիր 2.1.2. Ծրագրի առաջնահերթության միավորը

16.3, 16.7, 15.8,

15.5, 10.4

ՀՀ	ԳՈՐԾՈՂՈՒԹՅՈՒՆ/ԱՌԱՋԱԴՐԱՆՔ	ՀԱՄԱԿԱՐԳՈՂ/ԿԱՏԱՐՈՂ	2019				2020				2021				2022				2023			
2.2.1	Ճշգրտել վերամշակման ենթակա թափոնների քանակությունները աղբի ընդհանուր քանակության մեջ	Համայնքապետարան/ «Բնապահպանական մարտահրավարների վերածումը հնարավորությունների. պլաստիկ թափոններից շինարարական նյութի ստացում» ծրագիր																				
2.2.2	Իրականացնել փորձնական տեսակավորում որևէ թաղամասում, ընդգրկելով քաղաքացիներին և աշխատելով նրանց հետ	Համայնքապետարան/ «Բնապահպանական մարտահրավարների վերածումը հնարավորությունների. պլաստիկ թափոններից շինարարական նյութի ստացում» ծրագիր																				
2.2.3	Կազմել և տարածել համապատասխան բովանդակության բուկլետներ և տեղեկատվական թերթիկներ	Համայնքապետարան/ «Բնապահպանական մարտահրավարների վերածումը հնարավորությունների. պլաստիկ թափոններից շինարարական նյութի ստացում» ծրագիր																				
2.2.4	Առանձնացված աղբի ընդունման կետերի ստեղծում	Համայնքապետարան/ «Բնապահպանական մարտահրավարների վերածումը հնարավորությունների. պլաստիկ թափոններից շինարարական նյութի ստացում» ծրագիր																				

2.2.5	Մշակել, պատվիրել, գնել և տեղադրել հատուկ աղբամաններ աղբի տեսակավորման համար	Համայնքապետարան/ «Բնապահպանական մարտահրավարների վերածումը հնարավորությունների. պլաստիկ թափոններից շինարարական նյութի ստացում» ծրագիր
2.2.6	Մամլիչ կամ մանրացնող մեքենաների ձեռքբերում և շահագործում	Համայնքապետարան/ «Բնապահպանական մարտահրավարների վերածումը հնարավորությունների. պլաստիկ թափոններից շինարարական նյութի ստացում» ծրագիր
	ՍՊԱՍՎԵԼԻՔ ԱՐԴ ՅՈՒՆՔՆԵՐ 2019 թ. -ին կիիմնվի որոշակի թափոնների տեսակավորման և առանձին հավաքման պրակտիկա	ՖԻՆԱՆՍԱՎՈՐՄԱՆ ԱՂԲՅՈՒՐ Համայնքապետարան/ «Բնապահպանական մարտահրավարների վերածումը հնարավորությունների. պլաստիկ թափոններից շինարարական նյութի ստացում» ծրագիր

Ծրագիր 2.1.3 Տեղադրել վտանգավոր թափոնների առանձնացման համար նախատեսված աղբամաններ

ԾՐԱԳԻՐ 2.1.3

Հիմնահարցի առաջնահերթության միավորը

16.9

ՀԻՄՆԱՀԱՐՑԻ ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ

Քաջարան համայնքի վտանգավոր թափոններ արտադրող կազմակերպությունները՝ հիվանդանոց, պոլիկլինիկա, վարսավիրանոց, մեքենաների վերանորոգման կայաններ և այլն դրանք տեղավորում են աղբարկղների մեջ, որն էլ Կազմակերպության միջոցով տեղափոխվում է աղբավայր: Չունեն համապատասխան օրենքներ,կանոնակարգեր որոնք պետք է կարգավորեն այդ բնագավառը:

N/N	ԳՈՐԾՈՂՈՒԹՅՈՒՆ/ԱՌԱՋԱԴՐԱՆՔ	ՀԱՄԱԿԱՐԳՈՂ/ԿԱՏԱՐՈՂ	2019				2020				2021				2022				2023			
2.1.3.1	Մշակել քաղաքի աղբահանության և սանիտարական մաքրման կանոնակարգեր:	Համայնքապետարան																				
2.1.3.2	Մարզային և համայնքային համապատասխան ծառայությունների միջոցով վերահսկողություն իրականացնել կանոնակարգերի կիրառման համար:	Համայնքապետարան																				
2.1.3.3	Վտանգավոր թափոններ արտադրող կազմակերպությունների մոտ տեղադրել առանձին աղբարկղներ:	Համայնքապետարան																				

ՍՊԱՍՎԵԼԻՔ ԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐ	ՖԻՆԱՆՍԱՎՈՐՄԱՆ ԱՂԲՅՈՒՐ
2020 թ. -ին ԿՀԻՄՆՎԻ որոշակի թափոնների տեսակավորման և առանձին հավաքման պրակտիկա	Համայնքապետարան, պետական կամ այլ արտաքին ֆինանսավորում:

ԳԼՈՒԽ 6. ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅԱՆ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒՄ ԵՎ ԳՆԱՀԱՏՈՒՄ

Գործունեության արդյունավետ կառավարման համար մշակվել են այն չափանիշները, որոնք ենթադրում են կոնկրետ չափելի արդյունքներ և որոնց միջոցով կարող է գնահատվել գործողությունների պլանի կատարումը: Այդ չափանիշները հաստատվել են աղյուսակ 12-ում բերված պատճառ և հետևանք կապի վերլուծության հիման վրա: Քանի որ բոլոր ընթացիկ և մասամբ էլ կարճաժամկետ ծրագրերը կատարվելու են Կապան համայնքի և «Ուրբան Հիմնադրամի» հետ համատեղ, ինչպես երևում է այդ ծրագրերի համար սահմանված պատասխանատուների սյունակներում: Չափանիշները սահմանվել են գործունեության գնահատման նպատակով:

Աղյուսակ 12. Քաջարան համայնքի աղբահանության ռազմավարական պլանի իրականացման կատարողական չափանիշները

Կատարողական չափանիշներ	Չափանիշների սահմանումը և չափման միավորը	Նպատակակետ				
		2019	2020	2021	2022	2023
1. Սպասարկվող բնակչության հարաբերական թիվը	Սահմանում: Աղբահանությունը ընդգրկում է ավելի շատ թաղամասեր և այդպիսով սպասարկվում է բնակչության ավելի շատ հատվածներ Միավոր: Սպասարկվող բնակչության և ընդհանուրի հարաբերությունը՝ արտահայտած տոկոսներով	96,05%	97%	98%	99%	100%
2. Փաստացի հավաքված և աղբավայր տեղափոխված աղբի քանակը արտադրված աղբի նկատմամբ	Սահմանում: Արտադրված աղբի այն մասի ավելացումը, որը հավաքվում է և տեղափոխվում աղբավայր: Միավոր: Փաստացի հավաքված և աղբավայր տեղափոխված աղբի քանակության հարաբերությունը քաղաքում արտադրված և աղբավայր տեղափոխման ենթակա աղբի քանակության վրա՝ արտահայտած տոկոսներով:	95,06%	96%	97%	98%	99%
3. Աղբի հավաքման և տեղափոխման հաճախականությունը 1) ԲԲԾ	Սահմանում: Աղբամանների դատարկման և աղբավայր տեղակայման հաճախականությունը միավոր ժամանակամիջոցում£ Միավոր: Անգամ/օր	2	2	2	2	2

2) Անհատական բնակելի տներ	Սահմանում: Աղբամանների դատարկման և աղբավայր տեղակայման հաճախականությունը միավոր ժամանակամիջոցում: Միավոր: Անգամ/օր	2 օրը 1 անգամ	Ամեն օր	Ամեն օր	Ամեն օր	Ամեն օր
4. Աղբամանների տարողունակությունը ԲԲՇ-երում և սեփական տներում կիրառվում է	Սահմանում: Աղբամանների տարողունակության կամ քանակի ավելացում Միավոր: Աղբամանների տարողունակության և արտադրվող աղբի քանակի հարաբերությունը՝ արտահայտած տոկոսներով	100%	100%	100%	100%	100%
5. Ծառայության վարձավճարների հավաքագրման հարաբերական աճը	Սահմանում: Վարձավճարների հավաքման ավելացում Միավոր: Վարձավճարների փաստացի հավաքված և պոտենցիալ (ամբողջ համայնքը սպասարկելու դեպքում) չափերի հարաբերությունը՝ արտահայտած տոկոսներով:	96,06%	97%	98%	99%	100%
6. Չափանիշ: Ինքնածախսածածկման ապահովում	Սահմանում: Ծառայության ինքնարժեքի իջեցում և եկամուտների ավելացում: Միավոր: Վարձավճարներից ու վերամշակման ենթակա թափոնների վաճառքից ստացված եկամուտների և ծառայության մատուցման ընդհանուր ծախսերի հարաբերությունը՝ արտահայտած տոկոսներով:	96,06%	97%	98%	99%	100%
7. Քաղաքացիների գոհունակությունը ծառայությունների մատուցման վերաբերյալ	Սահմանում: Կատարվող հարցումների համաձայն՝ այն շահառուների ավելացումը, որոնք գոհ են ծառայության մատուցման մակարդակից: Միավոր: Հարցում արված գոհունակ շահառուների թվի հարաբերությունը բոլոր շահառուների թվի վրա՝ արտահայտած տոկոսներով:	96,06%	97%	97,5%	98%	99%

* Տեսականորեն սեփական տներում աղբամանները լցվում են կիսով չափ, սակայն հնարավոր է, դրանք տեղադրված լինեն ոչ համաչափորեն՝ որոշ տեղերում առաջացնելով աղբի կուտակումներ, իսկ որոշ տեղերում աղբամանները թողնելով կիսադատարկ:

Օգտագործված հրապարակումների ցուցակ

1. Strategic Planning for Local Government, Gerald L. Gordon, ICMA, Second Edition, 2002

2. Strategic Management for the Public Services, Paul Joyce, Open University Press, Buckingham/Philadelphia, 1999.

3. How Effective Are Your Community Services?, Precedures for Performance Management, Harry P.Hatry, Third Edition, ICMA/UI

4. Strategic Planning Guide for Municipal Solid Waste Management, World Bank.

5. Practical Guidebook on Strategic Planning in Municipal Waste Management, Dariusz Kobus, The World Bank, 2003

6. Municipal Waste Management Program for the city of Ijevan, LGP/Urban Institute, 2002

7. Private Sector Participation In Municipal Solid Waste Services in Developing Countries. Sandra Cointreau-Levine, Vol.1 The Formal Sector, Series: Urban Management program.